

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

241

b-20

ՆԵՐՔԻՆ ԽՅՄԱԿՑՈՒԹՅԱՆ

ՄԻՍՈՒՄՆ

ՄԻՆԵՐԱԲ ԶՈՒԹՅՆ

ԽՈՐՀՐԳՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆԱԿՆ

ՔՐԻՍՏՈՆԷՍԿՈՆ

Խ Ո Ր Ջ Ր Գ Ս Մ Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Գ Ի Ր Գ Գ

1825

ՆԵՐՔԻՆ ԽՅՍԱԿՅՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՍՈՒՍԻՆ

ՄԻՆԱԻՈՐ ՀՈԳԻԻՆ

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՄԲ

ՏԵՍՈՆ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ Վ. ՃԱՄՊԱԶԵՍՆ

ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1855

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

சென்னை

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

சென்னை நகராட்சித் துறைமுகத்துறை

1872

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Թէ որ բարի բնութեան ու բարի սրտի տէր մարդ մը միշտ բարի կը խօսի, բարի կընէ, ու կը բղնէ սրտէն, ըստ այնմ՝ «Մարդ բարի՛ն է բարի գանձուց սրտի իւրոյ հանէ զբարին», հասլա ո՞րչափ աւելի կընանք ըսել ասիկայ Քրիստոսին համար՝ որ ամենաբարի, բուն բարի, բարութիւններուն աղբիւրն ըլլալով՝ իր բարութենէն կուղէ հաղորդել մեզի ալ, որչափ որ աշխրբիս վըրայ կեցաւ, ամէն իժիր բարի ըսելու ու ընելու պարտելով մեր բարութեանը համար. «Որ շրջեցաւ բարի աւնել», ուստի ասանկ բարեբար սրտէ մը ո՞րչափ բարեքներ կընանք յուսալ: Ահա սաղմոսերգուին ան գեղեցիկ խօսքը. «Զէ՛ռաւ սիրա իմ՛ն ի փորի իմում, և ՛ի խորհուրդս իմ վառեցաւ հուր», Իրաւընէ ուրիշին անչափ չէ, որչափ որ Քրիստոսին աւելի կը վայլէ. վասն զի անոր սիրաը իր ներսը կուրծքին մէջ այնքան

տաքցաւ երեցաւ. բորբոքեցաւ, ինչուան մտքին
խորհուրդները մտածմունքները ևս այրեց վա-
ռեց լափեց, ան սիրտը որ առաջուրնէ աստուա-
ծութեան կրակէն վառած ըլլալով՝ որուն հետ
անընդմիջապէս միաւորուած էր, բովանգակած
բոլոր լիութեամբը ու առանց չափու, նոյն սի-
րոյն հոսմունքին վառումէն վառեց բռնկցուց
իրեն ամէն մտածմունքները ևս, որով իր սրտին
ու մտքին հետ ինքն ալ միանգամայն կատարեալ
զոհ երեցաւ մարդուն սիրոյն. առաջ ան սէրը
իր սրտին մէջ տաքնալով՝ ՚ի յաւիտենից սիրեց
զմարդը, ստեղծելովը զանի, ու ետքը իր խոր-
հուրդին մէջ վառուելովը՝ նորաստեղծեց զանի-
կայ իր փրկագործութեան խորհուրդին մէջ,
մարդուն համար մեռնելու մտածմունքովը: Ա-
հա մարդուն սիրով աս իր տաքուկ սիրան ու
վառուն միտքն էին՝ որ պահ պահ ալ անանկ ա-
նուշ ու սիրալիր խօսքերու բոցեր հանել ասին
բերնէն, տաքցընելու վառելու անոնցմով մարդ-
կանց ցուրտ ու պաղած սիրաը իր աստուածային
սիրովը. ինչպէս որ ես ալ ահա հոս տեղ ան
խօսքերէն մէկ քանի հատը՝ որ ինչպէս սիրոյ
սլաքներ մը դէպ ՚ի մարդուն սրտին արձըկած, աս-
կից անկից սուրբ աւետարանին մէջէն կը ժողովեմ
իմին աս տասուերիու խորհրդածութիւններուս
մէջ, մէյմէկ քիչ խորհրդածելով անոնց վրայ.

ու ան իմաստալից կարճառօտ խօսքերուն մէջ
սրահուած ուժն ու հոգին, բանուկ քննութեան
մը ձեռքով կը բանամ կը ցուցնեմ, իմացընելով
որ հոն Քրիստոս ինչ ըսաւ ու ինչ ուզեց հասկը-
ցընել, սրկեց շարժած խօսեցաւ, որոն հեռ
ինչ սրտով խօսեցաւ, որ անանկ քիչ խօսելովը՝
չսա բան մեզի իմացընել ուզեց : Բայց որպէս
զի աս ընելիք խորհրդածութիւններուս մէջ ա-
ւելի ազգու ու բնական կերպ մը բռնեմ, իմին
կարգացողներուս սիրտը շարժիչ՝ խօսքերուս ա-
մէնը ինչպէս որ Քրիստոսէն առեր եմ, անանկ
ալ նորէն անոր բերանը կուտամ, իբր թէ ինքը
Քրիստոս մարգիկներուն մէջէն մէկը իր քովը
կանչած առած, մինաւորիկ առանձնութեան մը
մէջ, իր աւետարանին մէջը ըսած խօսքերուն
մէկ քանիին վրայօք կըսկսի իր սիրտը յայտնել,
կերպ կերպ խորհրդածութիւններու մը գիւտե-
րով ու զըցուածներով, յայտնելով իմացընելով
անոնց մէջ ծածկուած հոգեւելց սուրբ իմաստ-
ները, ինչուան որ անիկայ ըաւ մը համոզելով
իր սիրոյն բարութեանը ու ողորմութեան վրայ-
ով. ու անոր անզեղ զաղջ սիրտը իր սիրովը
վառելով, վերջապէս իրեն շահի վաստակի. ինչ-
պէս որ ահա ես ալ ասանկ հոգիի մը գարձը
մէկ հատիկ նպատակ ըրեր եմ ինծի աս սղտիկ
Կրքիս աշխատութեան մէջ :

Ուստի, դուն մինաւոր հոգի, Քրիստոսին աղէկ
մը լսելու համար՝ որուն հետ արժանի եղեր ևս
աս իր ներքին խօսակցութեան մէջ մինաւոր ըն-
կեր ըլլալու, պէտք է որ ուրիշ ատեններէն աւե-
լի լռութեան ու առանձնասիրութեան մը տաս
քեզի, քաշուէլով մանալով սրտիդ միայնութեան
մէջ, հոն ամէն կիրքերուն ու աւելորդ սէրերուն
ձայնը դադրեցնելով, որ կարենաս լսել Աստու-
ծոյ ձայնը՝ որ միշտ ներքին կամացուկ ու սրտէ՛ ի
սիրտ կը խօսի: Պէտք է քեզի Մագդաղենացիին
պէս Յիսուսին սիրաը մասն բարի ընտրելով՝ երկ-
նաւոր վարդապետին ոտքէն չբաժնուիլ, մտիկ
ընել անոր. պէտք է Յովնանէս աւետարանչին
պէս Յիսուսին կուրծքին դըռնիդ դրած իր սրը-
տին մօտիկ՝ սրտէ՛ ի սիրտ խօսք առնել խօսք տալ,
լսել իրմէ, ու ըսել իրեն. պէտք է որ Սամուէլ
մարգարէին պէս իբր գիշերային խաղաղութեան
մէջ խուցդ քաշուած՝ սրտի պատրաստութեամբ
ու մտքի արթնութեամբ մը ըսես Յիսուսին, ար-
ժանի սեպէ խօսելու, ոլ տէր իմ, որ քու ծառայ
լսէ. « Խօսեաց տէր, զի լուիցէ ծառայ քո »:

ՆԵՐՔԻՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՅԻՍՈՒՍԻՆ

ԱՌ ՄԻՆԱԻՈՐ ՀՈԳԻՆ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Ա.

« Քեզ ասեմ, արի » .

ՄԱՐԿ. Բ. 11 :

Երբ ու քանի հեղ որ կը դառնամ կը նայիմ վրայ ու ախտակցութեանս արժանի աս դժբաղդ վիճակդ աչքիս կը դպչի, հայրական աղիքս կը դալարին, ու սիրտս կը խղճայ. անանկ մը կու դայ ինձի, որ ինչպէս թէ մեռելներուն դադողին քովը հրաւիրուած, կամ կաղերուն անդամալուծներուն քովը կանչուած, աղեկտուր ու ցաւած սրտով մը իրենց խեղճութեանը վրայ ըսէի աս խօսքը « Քեզ ասեմ, արի » .

քեզի կըսեմ, ելիր ատ խեղճ ողորմելի վի-
ճակէդ որուն մէջ կը տեսնամ քեզ . նեաէ
վրայէդ ատ վերմակը՝ որուն տակը տարի-
ներով փտտեր մնացեր ես . մէկզի ձգէ
թող ատ մահիճդ՝ որուն հետ կպեր մնա-
ցեր ես ասչափ ժամանակ : Ելիր աս մա-
հիդ գերեզմանէն՝ որուն մէջ մեռեր հո-
տեր ես , կենդանութեան յոյս չէ մնացեր
վրադ այսքան հնցած չար սովորութիւն-
ներովդ , մահացու մեղքերովդ : Ելիր ատ
թոյլ զաղջ վիճակէդ թմրութենէդ՝ որ քե-
զի մօտ ատենին մէջ մահուան քունին ու
անկէ յաւիտենական դատապարտութեան
գերեզմանը պիտոր տանի , վերջապէս սըր-
տէս դուրս ընել տալով : Ելիր ատ յուսա-
հատութեան , անզղջութեան , յամառու-
թեան վախնալու վիճակէդ՝ որ սիրտդ սառ-
ու քար կտրեր է իմին բուխսիրտ փա-
փուկ խօսքերուս , ու սիրոյս նեաերուն ,
չի թողուր իմին աստուածային նկարքներս
փորելու վրան : « Քեզ ասեմ , արի « . ելիր
ան մեղքին խորունկ փոսէն՝ որուն մէջ
չարաչար ընկար , զլտորեցար քուկին յան-
դըզնութենովդ , անզղուշութենովդ , տկա-
րութենովդ . հառաչէ , լաց , ցաւէ , զզլա ,
սապաշխարէ . մի կարծեր որ ես քու ար-
ցունքդ կանարգեմ , քու հեծութեանդ ան-
կաճս կը դոցեմ , ալ չեմ ընդունիր քու
ցաւած խոնարհ սրտիդ դոհը , չեմ օգներ

քեզի ելլալուն մէջը . որովհետեւ ես մեղաւորին մահը չեմ ուզեր , հապա դառնալը ու կեալը , ու դուն ամէն ժամանակ կըրնաս ընել ասիկայ :

Ելիր ատ փորձութեան ծովէն՝ որուն մէջ յանդգնութենովդ նետեցիր զքեզ ու թերեհաւատութենովդ պիտի կորսուիս , մի զանդադիր որ ալիքներուն խաղալիկ չըլլաս . փախիր որ յաղթես , սլատերազմէ որ սսակը առնես , աղօթէ որ ազատիս . ես որ ծովերուն վրայ ալ չոր ոտքով կը քալեմ , Պետրոսին պէս ալիքներուն մէջ ինծի կանչէ , իմին ձեռքիս սլլուէ որ խալսիս փորձանքէն : Ելիր ան վտանգներուն առիթներուն մէջէն՝ որոնց մէջ յանդգնութենով կամաւորապէս դրեր ես զքեզ ու պիտոր կորսուիս անոնց մէջը : Փախիր ան մեղանշական ընտանութենէն , վտանգաւոր կենակցութենէն , խփէ աչքդ անհամեստ զրգուիչ առարկաներուն , աշխրբիս հանդէսներուն՝ որոնցմէ արդէն մկրտութենով հրաժարեցար , տեսարաններուն՝ որոնց մէջ անմարտը սէրը կը թագաւորէ . զոցէ անկաճդ ազտեղի խօսքերուն , երգերուն . սանձ դիր բերնիդ՝ լուսթիւնը , պահապան կայնեցուր զգայարանքներուդ դռներուն՝ համեստութիւնը , չափաւորութիւնը , բարեխառնութիւնը : « Քեզ ասեմ , արի » : Ես եմ աս

խօսքը ըստղը՝ որ քու հայրդ ու միանդա-
մայն Աստուածդ եմ. ինչպէս Աստուած
մը կը հրամայեմ. քեզի ելլալ, ինչպէս հայր
մը կօղնեմ ելլալուդ մէջ, կըսեմ ինչպէս
փրկիչ մը՝ որ կը բաղձամ ազատել դքեզ
քուկին խեղճութենէդ, կըսեմ ինչպէս
հաւատարիմ բարեկամ մը՝ որ քու աղէ-
կութիւնդ ու օգուտդ կուզեմ, կըսեմ ինչ-
պէս փորձ ու խելացի վարպետ մը, ին-
չու որ վերջդ աղէկ չեմ տեսնար: Քանի-
ներուն չըսի, բայց քեզի կըսեմ, ինչու որ
դքեզ կը սիրեմ. կըսեմ չէ թէ մէկ ան-
գամ մը, հապա շատ անգամ. առաջուց
ըսի ու հիմա ալ կըսեմ. միշտ կըսեմ ու
չեմ դադրիր ըսելէն. կըսեմ քանի ան-
գամ որ մեղքին մէջը կլինաս՝ որ շուտով
ապաշխարես, քանի որ կիրքերուն ու աշ-
խարհիս ալէկոծութեան մէջը կը գանուիս՝
որ չընկղմիս ու չկորսուիս:

Բայց ափսո՛ս, ինչ օգուտ ասչափ ու աս-
չափ եղանակ ըսելէս, յոգնեցաւ ձայնս,
կերկերեցաւ կոկորդս, հատաւ համբերու-
թիւնս: Ազգարոսի պէս չորս օրուան մե-
ռած, հոտած, փտտած, դերեղմանի մէջը
մեռելները աստուածային խօսքիս ուժին
չեն դիմանար, ձայնս լսելուն մէկէն կը
կանգնին կելլան, կաղերը անդամալոյծ-
ները ռաբ կելլան, կը քալեն, կը վազվը-
ղեն. բայց դուն ով անդեղջ, յամառ, կոյր

հողի, ասչափ աղաղակներէս, գոռում
 դոչումէս ետքը՝ որ քեզի մօտ ժամանակին
 մէջ դատապարտութիւն կը սպառնան,
 դեռ ամուր կայներ ես, չես շարժիր, դեռ
 մեղքիդ մէջը յամառեալ անդեղջ կը կե-
 նաս, դեռ չես թողուր ան չար սովորու-
 թիւնները, ան վտանգներէն չես վախշիր:
 Քայց բաւական է ասչափ ինչուան հիմա
 ըսածս, այսքան կանչելս, ալ առաջ մեր-
 թար, մի դեղձանիւր համբերութենովս, մի
 անարգեր ողորմութիւնս, բարութիւնս,
 սէրս. լսէ ինձի գոնէ աս հեղու, գուցէ
 աս ետքի անգամն է որ կը դուրցեմ քեզի,
 թերեւ ասկից ետքը բոլորովին պիտոր լը-
 ունամ, չի պիտոր դուրցեմ, ու ան ատեն մը
 տածէ ինչ կըլլայ քու վիճակդ. անոր հա-
 մար քեզի կըսեմ ելիր. « Քեզ ասեմ,
 արի »:

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Բ.

« Մի երկնչիւր հօտ վոքրիկ ».

ՂՈՒԿ. ԺԲ. 32:

Ով պղտիկ հօտս, միամիտ դառնուկս,
 անուշ մանկիկս, սիրելի որդեակս՝ ինչո՞ւ
 է աս վախդ, հողդ, մտմտութքդ, ինչո՞ւ պա-
 րսալ տեղ ինքը գինքդ կը հաչես կը մա-

չես, խաչերդ կը ծանրացընես, օրերդ կը լեզուբցընես քեզի, երբոր վախնալու բան մը չկայ, ամէնը յոյս ու վատահալթիւն կը խոստանայ: Քանի որ ես քու հետդ ու դուն իմ հետս ես, ալ արտմելու, սիրա հատցընելու, վախնալու բան կը մնայ մի քեզի: չես դիտեր որ ինձմով ամէն բան կը յաջողի, ամէն դժուարները կը դիւրանայ, ամէն անկարելիները կարելի կըլլայ, ամէն լեզին կանուշնայ, ամէն ցաւերը կը բժշկի:

«Մի երկնչիր հօտ փորրիկ»: քանի որ ես ամենակարող Աստուած՝ որ ամէն յաղթութիւնը ձեռքս ունիմ, քու օգնութեանդ եկած եմ, քեզի պատերազմակից ու ընկեր եմ, ալ մի վախնար, սիրա առ, կարիճ եղիր, վախը մէկդի թող, ստոյգ եղիր յաղթութեան վրայ, յաջողութիւնը ձեռքդ ունեցածի պէս անհող կեցիր: Քանի որ դուն քեզմէ բոլորովին յոյսդ կտրած՝ ինձի ապաւիններ ես, իմին իմաստութեանս, կարողութեանս կոթընած ես, իմին նախախնամութեանս ներքե դրած ես դքեզ, քու ամէն կառավարութիւնդ, բաղդդ իմ ձեռքըս յանձնած ես, ինձի կը նայիս, կը կանչես, կը սպասես, ալ կարելի է որ յաղթուիս, կորսուիս, ամօթով մնաս, ողածդ չառնես, յուսածէդ աւելի չառնես: Ես՝ որ աղեկատուր հայր մըն եմ իմին սիրելի որ-

գիրքներուս, Հնար է որ թողում գրեզ, եր-
բոր կարօտութեանդ մէջը իմին գիրկս կը
վազես. ես՝ որ հոգածու բարի հովիւ մըն
եմ, իմին ոչխարիս ողորմուկ ձայնը լսե-
լուս ինչպէս չվազեմ խալըսելու գինքը
զայլին բերնէն. ես՝ որ հաւատարիմ զօ-
րապետ մըն եմ, գինուորներէս մէկը թըշ-
նամիէն նեղը իյնալուն, կարելի է՝ որ ի-
րեն օգնութեան չհասնիմ, չպաշտպանեմ
չգիրկեմ:

« Մի երկնչիր հօտ փոքրիկ » . մի վախ-
նար, թէն շատ վախնալու բաներ ունե-
նաս. մեղանչեցիր, իրաւ վախնալու բան
ըրիր, դիս քու տէրդ, արարիչդ, Աս-
տուածդ անարգելովդ, սրգողընելովդ,
վրէժխնդրութեանս նպատակ ըլլալով, այ-
սու ամենայնիւ ես քեզի կըսեմ՝ մի վախ-
նար, որչափ մենձ ըլլայ յանցանքներիդ,
ինչչափ չարաչար անկումներիդ, որչափ
անթիւ սխալանքներիդ, սիրտ սա, թողու-
թենէն յոյսդ մի կտրեր, տպաշխարէ. իմ
ողորմութիւնս անհուն մենձ է քուկին
մեզքերէդ, իմին սէրս գթութիւնս չափի
չգար, բանէ մը չյազթուիր, ամէնը իր մէ-
ջը կառնէ, ամենուն վրայ կը տարածի,
մէկ մեղայտով, մէկ երկու խօսքով, քիչ մը
արցունքով կը հաշտուիմ ես. թէպէտ մենձ
Աստուած մըն եմ, բայց իմին մենձութիւնս
պզտիկներուն ներելուն, անոնց ըրածին

վրայ անյիշաչար ըլլալուն դրեր եմ. անոնք որչափ մեղքերը կը շատցընեն, ես ալ նոյնչափ ողորմութեանս հանդէսները կը շատցընեմ. աս կերպ կը վարուիմ ես ապաշխարող մեղաւորներուն հետ: Բայց թէ որ դուն իմին աս անկեղծ խօսքերուս անհաւատ կըլլաս, դեռ չես կրնար յուսալ, դէպ'ի խաչելութեանս աչքդ դարձուր, տես անոր վրայ ձեռքը բացած Աստուած մը, սրատրաստ ամէն ատեն դքեղ ընդունելու, քեզի հետ փարելու. նայէ վէրքերուս՝ որ քու սիրոյդ համար ձեռքիս ոտքիս վրայ առի ու յարութիւն առնելէս ետքն ալ վրաս ուզեցի պահել, որ միշտ տեսնալով միշտ յուսաս. անոնք մէյմէկ հայլի մըն են իմին բուխ սրտիս դթութեանը, մէյմէկ բերան մըն են՝ որ ամէն անգամ մեղքին մէջը իյնալուդ ներումն խոտանալով մէկ բերան կը զուրցեն քեզի՛ յուսա, մի՛ վախնար:

«Միերկնչիր հօտփոքրիկ» . փորձութեան ծովին մէջն ես, կատղած ալիքներուն խաղալիկ ես եղեր, գլխիդ վերեւը խոշոր ալիքներ կը տեսնես՝ որ կու գան կը զարնեն, ոտքիդ տակը անդունդներ՝ որ կը սպառնան քեզի, չես կրնար անոնց դիմանալ, կը տեսնաս զքեզ մահուան դուռը՝ կորսուած եմ կըսես. մի՛ վախնար, ես հոս եմ, թէ և դուն շտենաս դիս, ես ետևդ կեցեր եմ, ինչ

չուան սա չափը կը թողում, խմացրնելու
քեզի՝ որ ամէն փրկութիւնը, օգնութիւ-
նը ինձմէ է, որպէս զի յաղթութեան փառ-
քըն ալ ինձի դարձցրնես, քու տկարու-
թեանդ վրայ իմին դօրութիւնս ցուցրնե-
լով աւելի ամօթով լեցրնելու թշնամիիդ
երեսը. ու միանգամայն խմացրնեմ քեզի
քու անձիդ տկարութիւնը՝ որ առանց ին-
ձի բան մը չես կրնար ընել. ստիպեմ ըզ-
քեզ ինձի զիմելու, զիս օգնութիւն կան-
չելու, անոր համար մի վախնար որ կօր-
ոտեցար. ես մէջ տեղ երևնալուս պէս ծե-
ծին վիճակը կը փոխուի, յոյսը առջևէս
կերթայ ու յաղթութիւնը ետևէս կուզայ,
յաղթուած կողմը վրայ կելլայ ու յաղթող-
ները կը հալածուին, յաղթանակները ձեռ-
քէ ձեռք կանցնին, պատկները կը խլուին
ու յաղթական նուագները մէկ կողմէն
միւս կողմը կանցնին:

«Մի երկնչիւր հօտ փոքրիկ». նեղութեան
մէջն ես, ձախորդութենէն աչք բացած
չունիս, խաչերդ ծանր ու անտանելի կու
զան, չմս կրնար զիմանալ. բայց ես կըսեմ
քեզի «Մի երկնչիւր». մի վախնար հալած-
չին անգթութենէն, թշնամիին անիրաւու-
թենէն, մահացուցմունքին խստութենէն.
Ես եմ որ անոնք կը խրկեմ քեզի, անոնց
թոյլ կու տամ, հալածչին զրկանքին, թըշ-
նամիին անգթութեան մէջը իմին բարու-

Թիւնս սէրս կը ցուցընեմ քեզի ու հաւատարմութիւնդ ու սէրդ կիմանամ. անոնց մով դժոխքին պատիժներէն կը խալըսեմ գրեզ, որուն մեղանշելովդ արժանի եղար. կը պատրաստեմ քեզի զեղեցիկ փայլուն ու անթառամ պսակ մը արքայութեան մէջը՝ ուր տեղ առանց խաչի երթալ չըլլար: Աս նեղութիւնները՝ որոնց կը տանիս, աս ցաւերը՝ որ կը քաշես հիմա, աս խտուրթիւնները՝ որ կը բանեցընես վրադ, մի վախնար՝ երկան ատեն չքշեր, թէ որ ծանր է նէ՛ շուտով կանցնի, թէ որ թեթե է նէ՛ մահէն անդին չերթար, որ շատ հեռու չէ: Մի վախնար, անոնք միայն մարմինին կը մնասեն, հոգիին չեն կրնար վնաս մը տալ. միայն մարմինը կը սպաննեն, հոգին կարող չեն սպաննել. որչափ մարմինդ կը տկարացընեն, նոյնչափ հոգիդ կը դորացընեն. որչափ աս տեղը կը քաշես, նոյնչափ անդին չես քաշեր. թէ որ հոս շատ կը տանջուիս, հոն շատ կը վայելես. թէ որ աս աշխարհիս վրայ շատ կանարդուիս, արքայութեան մէջ շատ կը փառաւորուիս: Հիմա ասչափ բաներուն մէջը ալ վախնալու բան մը չիկայ. անոր համար այսբան պատճառներուն կողմանէ իրաւունք չունիմ արդեօք քեզի ըսելու, ու դուն ասչափ պատճառներուն համար պէտք չէ՛ որ հաւտաս ինձի, երբոր կը գուրցեմ. « Մի երկնչիր հօտ փոքրիկ »:

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆ Գ .

« Մի շար » .

ԼՈՒԿ . Է . 13 :

Ահա տախկայ խմին մխիթարիչ խօսքս է՝ որ ամենուն չեմ ըսեր , բայց եթէ առանձին ինձի սիրելի հողիներուն՝ որ աշխարհիս մէջը ինձի համար շատ քաջեցին , զիս դոնալու համար շատ լացին . սա խօսքը կըսեմ՝ անոնց՝ որ կեանքերնուն մէջը շատ ժամանակ նեղութիւններուն ու փորձութիւններուն մէջ անցնելով , խաչին վրայ ինչուան վերջը կենալէն ետե , տեսնալով իրենց արցունքին մաքրութիւնը , զոհերնուն կատարելութիւնը ու մահացումունքներնուն կամաւորութիւնը , կը զուրցեմ՝ իրենց՝ մի շար , շատ լացիր , հերիք է , ալ սրբէ աչքիդ արցունքը , դադրեցուր լացքդ , ողբդ հառաչանքդ վերջացուր : Ահա տեսայ քու կամաւոր մահերդ , արունլուայ զոհերդ , ողջակէզներուդ անուշ հոտերը թուա հասա երկինքը , հանդիսակից եղայ արիազան ծեծերուդ , յաղթութիւններուդ ձայները լսեցի , ընդունեցի անկեղծ սրտիդ մատուցումները , ար-

տասուախառն աղօթքներդ, խնայայ ին-
 ծի ունեցած սէրդ, հաւատարմութիւնդ .
 եկաւ հասաւ ժամանակը՝ որ ըսեմ քեզի՝
 մի լար, տրտմութենէն ուրախութեան,
 մութէն լոյս, ծեծէն պսակին, մահէն
 կեանքին, քաւարանէն արքայութիւն կան-
 չեմ. քու զոհերդ ծագիկներով վարդերով
 ծածկեմ, ծեծերդ արմաւենիով դափնիով
 պսակեմ, վէրքերդ ուրախութեան անու-
 շահատ խղերով օծեմ. անոր համար կը-
 սեմ « Մի լար » :

Առջի անգամ երբոր իմին շնորհքիս
 սիրտբանուկ նետերէն վիրաւորուած՝ եղ-
 ջերուի պէս երկաթը հետդ քաշքշելով
 արցունքի աւաղանը վազեցիր, ու Մաղ-
 դաղենացիի պէս իմին ոգորմութեանս հո-
 սանքներովը լեցուած՝ եկար ընկար ոտքս,
 ու երկու աչքէդ երկու աղբիւրներ բանա-
 լով թրջեցիր ռոքս, ան ատեն շարդիլե-
 ցի, չըսի քեզի մի լար, թող տուի որ լաս,
 սրտիդ մէջը շատ ատենէ ժողված մեղքին
 թոյները լեղի լեղի արցունքներովդ աչ-
 քէդ թափես, ինչուան որ սիրտդ պարպուի
 ու անուշնայ, որովհետեւ ան ատեն դեռ
 սապաշխարութեան հողիին առջի կացու-
 թեան մէջն էիր՝ որ մեղաւորին ու արդա-
 րին մէջ տեղը վիճակ մըն է, որ ան ատեն
 պէտք է շատ լալ, լեղի տրտմալի արցունք-
 ներ թափել՝ որուն մեղաւոր մը համտես

կըլլայ իրեն ապաշխարութենովը առ Աստուած դառնալուն մէջ, զղջումին ամբողջութիւնը, անկեղծութիւնը, պտուղը ինձի ցուցընելու համար, ինչուան որ լսէ ինձմէ՝ մի լար, զնա հանդարտ եղիր, մեղքերդ թողուեցան:

Երկրորդ անգամ չըսի՝ քեզի՝ մի լար, երբոր մեղքին առաջուան լեղի արցունքը աչքէդ վազցընելէն ետքը, ապաշխարութեան հողիին երկրորդ կացութեան՝ զոհի հողիին անցար, ուր տեղ մեղքին վճարմունքը կըսկսի. որ ատեն պէտք եղաւ քեզի ալ Մագդաղենացիին պէս Վողգոթային գլուխը ելլալ, ու ինձի հետ մէկտեղ խաչին արունթաթաւ զոհը կատարել, աչքիդ արցունքը իմին ձեռքիս ոտքիս կողիս արցունքին հետ խառնելով, ու խոնարհ սրբտիդ զոհը իմին պատարագիս հետ միաւորած երկնաւոր հօրս նուիրել, ինչուան որ իր արդարութիւնը հաճի՝ մեղքին հաւատարաչափ հաաուցմունք ընդունելով:

Բայց հիմա կըսեմ՝ քեզի՝ մի լար, ինչու որ՝ ալ ինձի հետ ապաշխարութեամբ խաչուելէն ու մեղքին մեռնելէն ետքը շնորհաց փառաց կեանքին յարութիւն առած ես, որուն համար ես ալ չէ՛ թէ՛ չարչարուած մարմինով ինչպէս ատեն մը խաչին վրայ կերկնամ քեզի լացքի շարժելու, հապա փառաւորուած մարմինով պարտէ-

զին մէջ կերևնամ քեզի ուրախ ընելու ու
կըսեմ: « Մի լար » . ասպարէզներդ լմըն-
ցուցիր, պսակին մօտիկցար, եկաւ հա-
սաւ ժամանակը որ աշխատանքներուդ,
քրտինքներուդ լեցուն վարձքը առնես,
զՍատուած դտնաս վայելես՝ որուն հա-
մար այնչափ լացիր: Երնէ՛կ անոր՝ որ ի-
մին աս մխիթարիչ անուշ ձայնս կը լսէ
« Մի լար », հոգևոր արցունքով երկնա-
ւոր ուրախութեան կը կանչուի: Բայց ես
աս խօսքս անոնց միայն կըսեմ՝ որ աշ-
խարհքիս վրայ իմին ոտքիս նշանը չեն կոր-
սընցըներ, ինձի հետ կու լան պարտէզն ու
Գողգոթան, ինձի հետ խաչ կելլան մե-
զաց մարմինին, խաչին վրայ կը մեռնին
կիրքերուն, զերեզման կերթան աշխարհիս
սիրոյն:

Ասանկներէն մէկը Մազդազենացին
ան սիրելի ասպաշխարոզս եղաւ՝ որ ինձի
իր վարպետը ամենեկին մինաւորիկ չթո-
ղուց, բոլոր կեանքին մէջը լացաւ, ին-
չուան պէտք եղաւ որ յարութեան օրս ե-
րևնամ իրեն, մխիթարեմ ու ըսեմ իրեն՝
ինչո՞ւ կուլաս. « Մի լար »: Ուստի մի լար
դուն ալ, քանի որ ինձի ծառայելուդ մէ-
ջը տրամութիւններուն, հոգևոր ցամաքու-
թիւններուն կը պատահիս. երբոր ես մի-
նաւորիկ կը թողում դքեզ, աչքէդ կը
ձածկուիմ, չեմ ցուցըներ զիս քեզի, այ-

ցելութիւն չեմ ըներ . հապա ուրախ եղիր ,
 մխիթարուէ համբերութենով սպասէ իմ
 այցելութեանս , զիս կանչէ , զիս փնտրուէ ,
 որ շատ չեմ ուշանար , նորէն կերենամ ու
 պսակ ձեռքս կերենամ : « Մի լար » , երբոր
 զիս սիրելու համար ու ինծմէ սիրուելու
 համար պէտք կըլլայ քեզի սիրելիներէն
 դատուիլ , մենձ մենձ ու ցաւալի կորուստ
 ներ ընել , անոնց ամէնը յօժարութենով
 յանձդ առ , զիս ունենալդ բաւական ըլ
 լայ քեզի , անով հարուստ ու հարուստնե
 ընէն հարուստ ես , որովհետեւ ես իմին սի
 րելիներուս Ստտուած ու ամենայն ինչ եմ :

Վերջապէս « Մի լար » , քանի որ ինծի
 համար միշտ , հալածանք , անարգութիւն
 կը քաշես , կը զրկուիս , կը չարչարուիս .
 հապա ուրախ եղիր ու ցնձա , որովհետեւ
 զիս զՍտտուած մը պարտական կունենաս
 քեզի , փառաւոր պսակներ կը պատրաս
 տես քեզի երկինքը՝ որուն քովը քու քա
 շածներուդ ամէնը բան մը ըսել չէ : Ահա
 այսչափ բաներ կ'իմացընեմ , ու կը յիշե
 ցընեմ քեզի , երբոր կըսեմ քեզի . « Մի
 լար » :

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆ Գ.

« Երբ 'ի խաղաղութիւն, և ևղիջիր ողջ 'ի տան-
ջանաց քոց » .

ՄԱՐԿ. Ե . 34 :

Ի՞նչ է աս կիրքերուդ խոտվութիւնն ու
կատաղութիւնը՝ որ մէյմէկ շղթանին կտա-
րած վայրենի դադաններու պէս վրադ
յարձակեր կը բղբքտեն կը սլատառեն ըզ-
քեզ . որոնց ձեռքէն զիշեր ցորեկ ամենեին
հանդատութիւն հանդարտութիւն մը չու-
նիս , որ խնաում սրտով ծիծաղ երեսով
արևին լոյսը տեսնաս՝ ու ստեղծական բը-
նութեան անմեղ դուարձութիւնն ու անուշ
բերկրանքը վայելես . հասցա ամէն իժիր
հոդ հոդի , ծփանք ծփանքի վրայ , մտմը-
տուք մտմտուքի ետեէն , ասանկ հազար
ու մէկ ցաւերով ան զեղեցիկ շէնքդ կա-
րես կը քայքայես , կեանքիդ օրերը կը
կարճեցընես ու մահը կարտորցընես քե-
զի : Վասն զի քանի որ աշխրբիս ունայ-
նութիւններուն , աւելորդ սէրերուն , ախ-
տաւոր մոլութիւններուն ու անոնց կիր-
քերուն սրտիդ դուռը բացեր ես , ընտո՞ր
կրնաս խաղաղութիւնը ձեռք բերել . քա-
նի որ կըսեմ աս ապականեալ բնութեանդ

ձայնին կը լսես , կոյր մտքիդ անխոհեմ
 դատմանցը խորհուրդ կը հարցընես , բա-
 րոյն թշնամի , չարին հակամէտ անդուսպ
 կամացդ սանձը ուղածին պէս թող տուեր
 ես , կարելի է որ սրտի հանդարտութիւն
 ու խաղաղութիւն ունենաս . քանի որ ա-
 սանկ խոռոված ալիքներուն մէջ մրրիկնե-
 րու բերանը կամաւոր ձգեր թողեր ես ըզ-
 քեզ , դանդաղութենով կը տարուբերիս
 մէկ շատ փորձութեանց պառոյտներուն հո-
 սանքը , ինչպէս կրնաս հանդարտութեան
 մէջը վայելել :

Ամբարիշտներուն սիրտը ինչպէս կըր-
 նայ խաղաղութիւնը տեղ ունենալ . չես
 դիտեր որ ճշմարիտ խաղաղութիւնը միայն
 առաքինի հոգիներուն սիրտը կը դանուի .
 մինակ հեղերը՝ որոնք անիրաւութեան զբը-
 կանքին հալածանաց՝ բարութենով օրհնու-
 թենով կը փոխարինեն , միայն խոնարհ-
 ները՝ որ անպատուութեան , քամահա-
 նայ , նախատանաց պատրաստ դոհ սիրտ
 կըցուցընեն , աշխրբիս մէջ խաղաղու-
 թիւնը կը վայելեն , աս անուշ լուծին ներ-
 քե , աս թեթե բեռան տակը՝ որ դրեր եմ
 իրենց ուսը , ամէն մտածմունքնին հոգեր-
 նին ծանրութիւնը իմին վրաս նետելով
 աստուածային նախախնամութեանս յան-
 ձնուած , թեթե ոտքով աւետարանական
 ասպարէզը կընթանան : Ձեռ դիտեր որ

անոնք որ իմին քաղցր հրաւիրմունքիս մտիկ ընելով՝ աշխարհային ունայն մը տածմունքները հոգերը մէկդի նետած կը հետևին ինծի՝ որ բուն ճանապարհն ու ճշմարտութիւնն ու կեանքն եմ, մէկ հանդարտ ու խաղաղ կեանքով մը հոս հարիւրապատիկը վայելելէն ետքը՝ անդին ալ յախտենական կեանքին վայելմունքովը կուրախանան: Ուստի ահա ես ալ ասանկաներուն երջանիկ վիճակը աչքիդ առջին դնելով հիմա ու քուկին աս մշտատանջ կեանքիդ խեղճ ողորմելի վիճակիդ վրայ խղճալով, ժամանակն է որ դքեզ անդամ մը աս երջանիկ խաղաղութեան կանչեմ: որով ինչպէս թէ աշխատանքէն հանդրատութեան, արցունքէն ուրախութեան, ալէկոծութենէն նաւահանդիստին կանչեմ. « Երթ 'ի խաղաղութիւն »:

Աս հիմակու քեզի հրաւիրած խաղաղութիւնս ան խաղաղութիւնն է՝ որ անդամ մը խռովեալ ծովուն երեսը տուի, որով աշակերտներուս սիրտը ծովէն աւելի ալէկոծուած հաւատքի փորձութեան մէջ, նստեցուցի հանդարտեցուցի, որոնց մըտքերնին խռոված ըլլալով՝ հաւատքնին ալ կը տատանէր: Ասիկայ ան սիրոյ խաղաղութեան ողջոյնն է, որ ինչպէս ատեն մը քանի մը օր առաքեալներէս հեռանալուս, անանկ կարծիքի անմիաբանութեան ու

տաքցած զլխով վիճարանութիւններու մէջ, եղբայրական սիրոյ սրազութեան մէջն ալ ընկեր էին, որով կիրքերնին ինջեցուցի ու սէրը իրենց մէջ նորէն հաստատեցի: Ասիկայ ան աւետարար խաղաղութեան ճայնն է՝ որ ծնած օրս հրեշտակները երկինքէն աշխարհք բերին, ու մարդկանց սրտին մէջը ցանեցին, որով երկնաւոր հայրը կը փառաբանեն ու մէկմէկու սիրոյ ու միաբանութեան կասովը կը հաճոյանան. «Փառք ՚ի բարձունս Աստուծոյ, և յերկիր խաղաղութիւն, ՚ի մարդիկ հաճութիւն»: Ահա ասանկ ցանկալի խաղաղութեան մը կը հրաւիրեմ՝ դքեզ այսօր «Երթ ՚ի խաղաղութիւն և եղիջիր ողջ ՚ի տանջանաց քոց»: որով ինչպէս թէքեզի ալիքներուն ձեռքէն յափշտակած առած, մրրկալից ամպերը հրելով, ծովերուն անդունդներուն մէջէն ասպհով նաւահանգիստ մը կառնեմ կը մտցընեմ. երթ գնա կըսեմ. աս խաղաղութեան, որպէս զի տանջանքներէդ ալ ազատիս:

Դուն ինչուան հիմա աս ճամբէն դուրս ելլալով շեղելով, հեռուները կը փնտրուես զանիկայ՝ երբոր անիկայ շատ մօտիկ էքեզի. ան քու ամբարտաւան խորհուրդներուդ բարձր լեռներուն վրայ ու անձնասիրութեանդ ահագին ժայռերուն մէջ մէկ շատ սիրտմաշութով խաղաղութեան հետ:

քրքր փնտրուելու ելերես : Կամքիդ ազատու-
թիւնը , խելապատակիդ զրգմունքները
ու մեղանշական բաղձանքներդ դո՛հ ընե-
լով կարծես խաղաղութիւն գտնալ . բայց
կը խաբուիս , աւելի խռովութիւններուն
մէջ իյնալով . վասն զի ահա իմ ըսած խա-
ղաղութիւնս քու քովդ , քեզի մօտ , քու
մէջդ է . « Խաղաղութիւնն Աստուծոյ 'ի
ներքս 'ի ձեզ է » : Թող բարձրերը՝ ինջիր
ցածերը , վասն զի անիկայ խոնարհ մը-
տածմունքներուն զառ 'ի վայր հովիտնե-
րուն վրայ , ու հեզ սրտին ցած ձորերուն
մէջ կը գտնուի , ուր ամէն իժիր երկնա-
ւոր շնորհքներուն հոսանքները կը ժողվին ,
հողին սուրբին պտուղներով կը պարար-
տացընեն ու սրտի անմեղութեամբ վայե-
լել կու տան : Ահա դուն ալ թէ որ հան-
դիստ խաղաղ կեանքը կը սիրես , մէկզի
թող , հանէ մտքէդ ան ատելութեան նա-
խանձի հողիները , գուրս ըրէ քեզմէ ան
մենձ համարմունքը վրադ , ան մարդկային
ակնածութիւնը , ան վրէժխնդրութեան
կիրքը , ան հպարտութեան պատուասի-
րութեան ախար , ան ամէն ծուռ խաբե-
բայ դադտուկ դիտմունքները , որ է ըսել
աշխարհական հողիները հողերը . ու քրիս-
տոնէական ներողութեան հեզութեան , ա-
ւետարանական խոնարհութեան համբե-
րութեան ու աստուածային կամացը յանձն-

արարութեան հետքը ճամբան բռնէ, դնա-
 ան շաւիղէն, աս նպատակէն դուրս մեկ-
 լար, շարունակէ նոյնը յարատևութեամբ,
 որ քեզի անմեղութեան առաքինութեան
 դուարձալի պարտէզներուն մէջէն ու շը-
 նորհրներուն դրօսալի ջրերուն քովէն
 կառաջնորդէ կը տանի՝ միշտ խաղաղու-
 թեան մէջը պահելով. « Երթ'ի խաղաղու-
 թիւն, և եղիջիր ողջ'ի տանջանաց քոց » .
 որպէս զի ամէն աւելորդ հոգերէն խալը-
 սիս, ճշմարիտ ազատութիւնդ ձեռք բե-
 րես, մտմտութիւնքդ ծփանքներէն ազա-
 տիս՝ ամէնը Աստուծոյ յանձնելով, կիր-
 քերուդ վրդովմունքներէն հանդարտիս՝
 ամէնը Աստուծմէ ընդունելով, ամէնը Աս-
 տուծոյ տուն տուածին պէս դատելով
 խղճմտանքի խայթմունքներէն հանգըս-
 տանաս, անդորր ու հանդիստ կեան-
 քով վայելես ամէնը՝ ըստ Աստուծոյ պա-
 տուիրանացը կանոնաւորելով. « Եւ եղի-
 ջիր ողջ'ի տանջանաց քոց » : Բայց ին-
 չուան որ ան քեզի կանչած ճամբէն չեր-
 թաս, խաղաղութիւնը չես կրնար գտնալ,
 որով չես կրնար դերձ ըլլալ'ի տանջանաց :

Ահա ասանկներուն համար է միայն ա-
 լետարանիս մէջը տուած ան իննը երա-
 նութիւնները . իրաւցրնէ որչափ անուշ ու
 ուրախ վիճակ մը պիտոր ըլլայ անիկայ՝
 որ աստուածային շրթունքներէս անանկ

լեցուն բերան երանիներ առնելու արժա-
նի եղած է . որոնցմէ հիմա մէկը ու մէ-
կով միւս ութն ալ մէկ տեղ քեզի տալու
կը հրաւիրեմ՝ երբոր ու քանի անգամ որ
կըսեմ . « Երթ'ի խաղաղութիւն , և եղիջիւր
ողջ'ի տանջանաց քոց » :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Ե .

« Դու եկ զկնի իմ » .

ՄԱՐԿ . Ժ . 21 :

Երբոր ծովին վրայ ցամաքի պէս չոր
սաքով կը քալէի , չըսի քեզի ան ատեն՝
ետե՛ս եկուր . երբոր Թափոր լեռան վրայ
սաքերս գետնէն կտրելով՝ օդին վրայ ե-
լայ կայնեցայ լուսերուն մէջը , չդուրցեցի
քեզի՝ ետե՛ս եկուր . ինչու որ՝ ասոնց ա-
մէնը խմին փառատորեալ մարմինիս ձիր-
քերն էին՝ ուրկէց դուն դուրկ ես հիմա :
Բայց երբոր ծանր խաչը ուսիս վրայ ար-
ցունքով ու քրաինքով Գողգոթային ճամ-
բան սկսայ ընել՝ որ ցառոց ու տառապա-
նաց տեղն էր , ան ատեն ըսի քեզի՝ ետե՛ս
եկուր . երբ չարչարանաց փայտին վրայ
օդին մէջ տեղը ելայ կայնեցայ , ան ժա-
մանակը ըսի քեզի՝ ետե՛ս եկուր : « Դու

եկ զկնի իմ» . ճամբայ ել , հետեւէ ինծի , կոխած տեղս կոխէ , ոտքիս նշանը մի կորսընցըներ , եկուր Գողգոթան , եկուր խաչին , աս տեղն է՝ ուր կը հրաւիրեմ զքեզ ինծի հետ ընկերութիւն ընելու , չղատուելու ինծմէ , ու կուզեմ որ բոլոր կեանքիդ մէջը հոս կենաս ու չիջնաս անկէ , բայց եթէ ինծի պէս մեռնելէն ետքը : Գուն աս տեղը ծնած ըլլալով ու ասոր արունովս շաղած հողովը կերպաւորուած ըլլալովդ՝ աս տեղիս օդին կլիմային աւելի յարմարութիւն ունիս , որովհետեւ մեղաւոր ախտաւոր ծնած ես . ամէնը մէյմէկ ստիպող պատճառներ ճնշելու մահացուցանելու զքեզ . անոր համար ես որ քու հայրդ , վարպետդ ու բժիշկդ եմ , հոս կառաջնորդեմ , աս տեղը կը սորվեցընեմ , աս տեղիս համար կըսեմ՝ քեզի՝ եկուր ետեւս :

Թող ամէն բանը , աշխրբիս ունայնութիւնները , ուրացիր մարմինդ , հրաժարէ ամէն հեշտութիւններէն . վայելմունքներէն աշխրբիս հանդէսներէն . յանձդ աս աւետարանական աղքատութիւնը , խոնարհութիւնը , ուրացմունքը . աս ուսկ խաչը՝ որ մեղքերդ շինած են քեզի , որ իմին ողորմութիւնս կը դնէ կռնակդ . Գողգոթային տեսարանները բայց աչքիդ առջին , ուր տեղ ձեռքիս ոտքիս կողիս հինդ աղբիւր բերանները բացեր եմ . օրինակիս

յարմարէ, վարքիս նմանէ, որ շարունակ խաչ ու մահապուցմունք եղան: «Գու եկ զկնի իմ»: Թէ որ աշկերտ ես նէ՛ վարպետիդ քովը եկուր, վարպետը ուր է նէ՛ աշկերտն ալ պէտք է հոն ըլլալ՝ թէ որ սորվիլ կուզէ. դուն զեռ բթամիտ նոր աշկերտ մըն ես՝ որ շուտով կը մոռնաս իմին տուած դասերս, թէ որ քովս չկայնիս, ինձմէ՛ միշտ մտիկ չընես, վարքիս վրայ օրինակովս դանոնք չկարդաս:

Իմին խօսքս առջի բերան խիստ լեզի կուզայ, ինչու որ Գողգոթայ լեռը կը կանչեմ, ուրախութենէն տրամութեան, փառքէն անարդութեան, հանգստութենէն աշխատութեան, կեանքէն մահին կը կանչեմ. կը կանչեմ անանկ լեռան մը վրայ, ուր տեղ ամէնը փուշ քար, ամէնը մահի գործիքներ՝ խաչ, գերեզման. անանկ լեռ մը՝ ուր տեղ ելլալը դժուար, կենալը դժուար, մեռնիլը խիստ աւելի դժուար, անոր համար բահ, ինչ լեզի ու բնութեան հակառակ խօսք «Գու եկ զկնի իմ»:

Բայց երկրորդ անգամին դիւրին ու անուշ կուզայ, ինչու որ՝ թէ և ոչխարը սպանդանոց կը կանչեմ, բայց ես անոր առջեէն երթալովս՝ պարտէզ մը կը փոխեմ. քանի որ ես մէկ տեղ կերթամ, ցաւի ու տառասանաց տեղը, փափկութեան ու գուարճութեան զրախտ կընեմ, Գող-

դո՞ժան թափորը կը դարձընեմ. թէն լեզի
 ու մրուրով լիք դաւաթ մը տամ ձեռքը,
 բայց իմ ձեռքովս տալով ու անկէ ես ա-
 ուջուց խմելովս՝ անուշ ու թմրեցուցիչ
 դինի մը կընեմ՝ ամէն ցաւերուն. թէսլէտ
 և անիկայ խաչին վրայ հանգչեցընեմ, բայց
 իմին արունիս ծիրանի գունովը ներկած
 բլլալով զանիկայ՝ թագաւորական զահ
 մը կընեմ: Ի՞նչ վրառք, որալիսի՛ անուշու-
 թին խաչ տանելուն, խաչուելուն մէջը,
 զիս քու տէրդ, Աստուածդ, փրկիչդ քե-
 զի առաջնորդ, ընկեր, մխիթարիչ ու խա-
 չակից ունենալ. անոր համար ինչ անուշ
 ու մխիթարիչ խօսք, « Գու եկ զկնի իմ » :
 Ահա ասանկով իմին կանչելուս մէջը տրտ-
 մութեան հետ ուրախութիւն, ցաւին հետ
 օծումն կը խառնեմ, մահին տակը կեանք,
 ծեծին ետեէն սլսակ կը խոստանամ: Ա-
 նոնք որ հնազանդ, սիրուն, հաւատարիմ
 աշկերտ են ինձի, խօսքիս կը լսեն, կըն-
 դունին հրաւիրմունքս, ետեէս կու գան,
 սիրելի աշկերտիս Յովհաննէսին սլէս ին-
 ծի հետ Գողգոթայ կելան, խաչիս տակէն
 չեն դատուիր, մահիս գերեզման կու գան,
 անկից ետքը իրենք ալ անմահ կըլլան.
 արժանի կըլլան յարութենէս ետե երկ-
 րորդ անգամ մըն ալ լսելու ինձմէ՝ « Գու
 եկ զկնի իմ », որ առջի կոչմունքէս շատ
 տարբեր է, ինչու որ՝ ամէն տրամութե-

նէն, լեղիութենէն անխառն է. անոր մէջ
 չէ թէ Գողգոթային, հապա աւազակին
 պէս ինծի հետ դրախտին կը հրաւիրեմ,
 ուր տեղ ես գացի՝ տեղ պատրաստելու
 անոնց, ու ետեւէս ժողովին դան միանան
 պիտի հետս՝ ինծի հետևող հարազատ աշ-
 կերտներս՝ որ շատ քիչ են, որովհետև
 քիչ են անոնք՝ որ բռնի կանչելուս հնա-
 դանդ ըլլան ինծի, անոր համար քիչերուն
 ալ աս երկրորդ հրաւիրմունքը կընեմ. ա-
 ոանց լսելու յարութենէս առաջ ըսած՝
 եկ զկնի իմը, յարութենէս ետքը գուր-
 ցած՝ եկ զկնի իմը, լսել չըլլար:

Ասչափ մենձ մենձ բաներ կը հասկը-
 նեմ քեզի աս կարճառօտ խօսքիս տակը.
 երբոր ու քանի անգամ որ կը գուրցեմ
 քեզի. « Դու եկ զկնի իմ »:

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Զ.

« Միրեն գիս ».

ՅՈՎ. ԻՆ. 13:

Աս հարցմունքը չէ թէ մէկ, հապա ի-
 բեք հեղ վրայէ վրայ ըրի ու կընեմ. որ
 կիմացընեն ան բաղձանքս, սիրտհատումս
 որ ունիմ մարդիկներէն սիրուելու, ինչ-

պէս թէ իմին երջանկութիւնս անոնցմէ
 սիրուելուն մէջը գտնայի: Պիտեմ որ անոնցմէ
 սիրուելովս ձեռքս բան մը չանց-
 նիր, աւելի ես ինծմէ կու տամ, քան թէ
 անոնցմէ կառնեմ. զիտեմ որ իմին աս
 սիրուելու բաղձանքս շատի նստաւ ինծի,
 ծանր ու դժուար բեռներուն ներքև խոթեց,
 մենձ մենձ աշխատանքներու ու արուն-
 քերափնքներու մէջ մտցուց. բայց ինչ ըլ-
 լայ նէ ըլլայ, այսու ամենայնիւ կուզեմ
 սիրուիլ անոնցմէ. ամէն բանը յանձն
 կառնեմ, ամէն ունեցածս կու տամ, բան
 մը աչքիս չերևնար, խաչ եղեր է, մահ ե-
 ղեր է, մինակ որ անոնցմով բաւական
 ըլլամ իմին բաղձանքիս հասնելու, անոնց
 սէրը ձեռք բերելու, կուզեմ սիրուիլ ան-
 ոնցմէ որ և իցէ գնով. կը բաղձամ որ
 ամէն ունեցածս տալէն ետքը իրենց՝ զիս
 ալ միանգամայն տամ, անանկով ամէն
 բանը հասարակաց ընեմ մեր մէջը: Ես
 դանոնք սիրեմ, անոնք զիս սիրեն. ես
 անոնց սիրտը բնակիմ, անոնք իմ սիրտս,
 ես ու անոնք մէկ սիրտ մէկ հոգի ըլլանք,
 հիմա ու ետքը միշտ աս կերպ: Աս է ու
 հա իրեք անգամ վրայէ վրայ հարցընե-
 լուս պատճառը, որ աղէկ մը հասկըցը-
 նեմ ու աղէկ մը հասկընամ, իմացընեմ
 ինչ տուի ու ինչ զիմացը կառնեմ, ինչ
 չափ տուի ու ինչպէս կառնեմ:

« Սիրենս զիս » . ես իմ զիէս բարեկա-
մութեան ամէն օրէնքը պահեցի դքեղ սի-
րելուն մէջը , սիրեցի դքեղ ինծի չափ ու
ինծմէ աւելի սիրեցի , կեանքս դնելով քու
վրայ , սէր ալ կըսես նէ՛ ասչափ կըլլայ ու
ասկէ անդին չըլլար : Բայց քեզի զանք ,
դուն կը սիրենս զիս , կը սիրենս մի ընտոր
որ ասանկ սիրելի սիրող մը կը վայլէ ու
պէտք է սիրել . կը սիրենս ամէն սիրելի-
ներէն աւելի , ամէն սիրելին իմ սիրոյս
դոհ ընելով . կը սիրենս բոլոր սրտովդ , ա-
մէն ուժով ու ջանքովդ , ամէն բաղձանք-
ներուդ , մտածմունքներուդ , շարժմունք-
ներուդ ու գործքերուդ զիս նպատակ ը-
նելով . կը սիրենս իմ սիրոյս համար ամէն
փառքէն , ուրախութենէն , խնտումէն
հրաժարուելով , ու ամէն նեղութիւնը ,
անարգութիւնը խաչը յանձն առնելով ,
մանաւանդ որ ասոնց վրայ դնելով փառ-
քըդ , պարծանքը , հարստութիւնդ , խըն-
տումդ . իմին սէրս ու ինծի պէս սիրող
մը ասանկ փոխարէն սէր կը խնդրէ : Ի՞նչ
կըսես , դուն հիմա աս եղանակ կը սիրենս
զիս : Իրաւցընէ շատ երկբայելու բաներ
ունիմ ասոր վրայով : Քուկին ասանկ եր-
կուքը մէկ մեղքին մէջը չարաչար իյնալդ ,
քիչ մը բանի համար զիս թողուլ ուրա-
խանալդ , ստեղծուածներուն հետ ասանկ
չափազանց սիրով յարուիլ փարուիլդ , ի-

մին ծառայութեանս մէջը ատանկ թոյլ
 դաղջ ու վախկոտ ըլլալդ, զիս շուտ շուտ
 մոռնալդ, նեղութենէն, խաչէն փախ-
 շիլդ, ալ ո՞ր մէկը ըսեմ՝ ինծի համար մէկ
 դիւցազնական դո՛հ մը չընելդ, զիս շատ
 կը վախցընեն ու երկրայելու տեղ կու տան
 որ զիս չես սիրեր. չես տուած ինծի սիր-
 տըդ՝ որ ամէն ատեն կուղեմ, ու մինաւո-
 ըիկ կուղեմ. չես սիրեր զիս մաքուր, դուտ,
 արիական ու ջերմ սիրով մը, ինչպէս որ
 կուղեմ. կամ ալ կը սիրես ինծի՞ դրսէն,
 բերնով, բերնիդ մօտ ու սրտէդ հետու ը-
 նելով, տկար ու թոյլ սիրով մը, ինչպէս
 որ չեմ ուզեր. անոր համար չես սիրեր,
 դուրկ աղքատ ես՝ իմ սէրէս. անոր համը
 առած չես, անոր անուշութիւնը չես ճանչ-
 ցած, մեռած ես սիրոյս՝ որ քու հոգիիդ
 կեանքն է. ապերժանիկ թշուառ ես, ու
 ըովհետեւ քուկին ամէն երջանկութիւնդ
 զիս սիրելուն վրայ կը կենայ. ի՛նչ լալու
 խեղճ վիճակ :

«Սիրես զիս» : Աստի կը հարցընեմ
 նորէն, պատասխան կուղեմ, ու չեմ հան-
 դարտիր ինչուան որ աղէկ մը իմանամ,
 բարի լուր մը առնեմ քեզմէ զիս սիրելուդ
 վրայօք : Այլ սիրես զիս, զիս կըսեմ՝ որ
 քու ստեղծողդ, տէրդ, փրկիչդ, Աստուածդ
 եմ. որ ՚ի յաւիտենից անհուն սիրով սի-
 րեցի. լուրը յաւիտենականութիւն մը քե-

դի սիրելու զբաղելով , քու սիրոյդ համար
 բոլոր արունս թափելով , երակներուս մէջ
 կաթիլ մը չձգելով , բոլոր մարմինս ծակ
 ծրկելով , զլխէս ինչուան ոտքս ողջ տեղ
 մը թող չտալով , խաչին լեղի մահը յանձն
 առնելով : Զիս՝ որ ինչպէս աղեկաւոր հայր
 մը քանի քանի հեղ ներեցի քեզի , ու ինձ
 մէ փախչելուդ կորսուելուդ ձեռքս բացած՝
 նորէն զիրկս ընդունեցի գրեզ , զիս շատ
 անգամ ուրանալէն , մատնելէն , խաչ հա
 նելէն ետքը : Զիս՝ որ բարի հովիտի պէս
 ինձմէ ծուռ ճամբաներով մոլորած ա
 տենդ , ետեկդ արտորանքով փնտրուելու
 ելայ , անասլատները տակնուվրայ ըրի . ուր
 տեղ որ աշխատած ոտքս չհասաւ , ողոր
 մուկ ձայնս հառաչանքս հասցուցի ու զբա
 նարուս՝ առանց երեսդ զարնելու ըրածդ՝
 մէկէն գրկեցի , ուսս դրած նորէն առի
 բերի փարախս : Զիս՝ որ նախանձաւոր
 հաւատարիմ փեսայի պէս սրաիդ դունէն
 ամենեկին չզատուեցայ , միշտ զարկի անի
 կայ ու երկան ատեն սպասեցի քեզի՝ որ
 բանաս ինձի , առակաւոր խօսքերուն տա
 կը անանկ անուշ անուշ լեզուներ թափե
 ցի : Ահա ես ասանկ սիրեցի գրեզ , բայց
 դուն ասանկ կը սիրես զիս . կը սիրես ինչ
 պէս սիրուն որդի մը՝ որ իր հօրը գրկէն
 չբաժնուիր , ինտոր որ հարս մը՝ որ իր փե
 սան սիրելուն մէջը միայն կը գուարձա

նայ, ինչպէս անմեղ դառնուկ մը՝ որ իր հովիւը միայն կը ճանչնայ կը սիրէ. ո՞վ ինչչափ պակասաւոր, անհաւատարիմ, տկար ես ինծի պէս եռացկուն, անկեղծ ու հաւատարիմ սիրող մը սիրելուն մէջը : « Սիրենս զիս ». իրեք հեղ կընեն՝ աս հարցմունքը, ու իրեք բան կուզեմ իմացընել քեզի անոր մէջը :

Առջի անգամ ըսելուս՝ զիս կը սիրենս, բարեկամաբար դանդատ մը կընեն՝ քեզի, յիշեցընելով քեզի իմ ասչափ ու աս եղանակ քեզ սիրելիս ու ատանկ քենէ սիրուելիս, շատ սիրելիս ու քիչ սիրուիլիս, մէկ մէկ բանալով քու զիմացդ քու սիրոյդ համար քաշած բաներս, ու քուկին անոնց ըրած չարաչար հատուցմունքդ երեսդ զարնելով :

Երկրորդ անգամ հարցընելուս մէջը՝ զիս կը սիրենս, հայրաբար յորդորանք մը կընեն՝ քեզի, որ ինչուան հիմա զիս սիրելիդ սիրել չէ. երբ պիտոր սկսիս զիս ճշմարտապէս սիրել, իմին սրտիս շարժմունքներուն պատասխանել :

Երրորդ հեղ հարցընելուս մէջը՝ կը սիրենս զիս, սիրոյն իրեք աստիճան գերազանցութիւնները կը սորվեցընեն՝ առաջինը՝ իմ սիրոյս համար խաչ քաշելն է. երկրորդ՝ բաղձալ ինծի համար խաչ քաշելու. երրորդը՝ ինծի համար խաչ քաշելուն մէջը վայելել :

Դուն արդեօք աս իրեքէն ո՞ր աստիճանին մէջն ես, ու աս իրեք հեղ հարցմունքէն որին կրնաս պատասխան տալ ու դուրցել ինձի Պետրոս առաքեալին պէս՝ տէր իրաւցընէ ասոր մէջը կը սիրեմ՝ դքեզ, դուցէ և ոչ մէկին: Զիս ամէնը կը սիրեն, բայց քիչերը ճշմարտապէս կը սիրեն, քիչերը սիրոյն աս իրեք աստիճան կատարելութեան հասած են. անոր համար քիչերը Յոհաննէսին պէս սիրելի անունը վերանին կառնեն. քիչերը Մաղղաղենացիի պէս սիրուն աշկերտ կըստին. պինա վերջը՝ քիչերը Պետրոս առաքեալին պէս կը համարձակին ըսելու՝ տէր, զիտեա որ կը սիրեմ՝ դքեզ, քեզի համար խաչին ու մահին պատրաստ կեցեր եմ, դքեզ սիրելուն մէջը իմին ամէն երջանկութիւնս, ուրախութիւնս, փառքս ու կեանքս դրեր եմ: Երնէ՛կ՝ զիս աս կերպ սիրողներուն, ինչու որ՝ արքայութիւնը սրտերնուն մէջը կը տանին. ասանկներէն անգամ մը հարցմունքներու աղէկ պատասխան մը առնելէս սիրտս հանդարտելէն ետքը, ուրիշ ժամանակ չհատարողի պէս ալ նորէն չեմ հարցըներ «Սիրես զիս»:

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Է .

« Երանի քեզ » .

ՄԱՏԹ . ԺԶ . 17 :

Իմ աշխարհք զալէս ետքը եկած ժամանակները ճշմարտապէս կրնան զրոյտիլ՝ մարդկային երջանկութեան զեղեցիկ օրերու ոսկի դարերը՝ որոնց դուն խմին մասնաւոր պարզեութեամբ անի եղար հասնիլ . ու անկէջ առաջ եղած ժամանակները իրացընէ խեղճութեան , տրամութեան տարիներ էին՝ որ ատեն քու առջի հայրերդ լացով ու սղբով անցուցին . դուն քու օրերդ քովանց տեսար զանիկայ՝ որ մարդարէները , նահապետները հեռուանց միայն տեսնալով ուրախացան սրտերնուն մէջ , բաղձացին հառաչեցին մօտանց տեսնալու զանիկայ ու երնէկ տունն անոնց՝ որ աս երջանիկ օրերուն պիտոր հասնին , աչքով պիտոր տեսնան անիկայ , ականջով լսեն անկէ ո՞ բերնով խօսին պիտի անոր հետ :

« Երանի քեզ » . երնէկ քեզի՝ որ ասոնց մէ մէկն ալ դուն եղար , մարմնոյ աչքով չտեսնուելու բաներ տեսար , տեսար Յիսուս մանուկ մը Բեթղեհէմի այրը ծնած

մարդկային կերպարանքով՝ որ հօր Աստուծոյ միածին որդին էր . տեսար դառն Աստուծոյ մը Յորդանանը աշխարհիս մեղքովը բեռնաւորուած , որ սրբութիւն սրբոց էր . տեսար տէր մը Թափօր լեռը՝ որ երկնի ու երկրի ստեղծողն էր . մէկ խօսք՝ տեսար փրկիչ մը Գողգոթային զուխը խաչին վրայ , որ ճշմարտապէս Աստուած և մարդ էր . ասոնց ամէնը տեսար դուն , որպիսի՛ երանութեան արժանի տեսութիւններ :

« Երանի քեզ » : Բայց ևս ասկէ աւելի երանի մը կու տամ՝ քեզի՛ որուն առաքեալներս ալ արժանի չեղան՝ որոնց աչքովը տեսար դուն ասոնց ամէնը : Երնէկ քեզի՛ որ չէ թէ իմին առաքեալներուս պէս մարմնաւոր աչքով տեսար զիս , չէ թէ Թովմային պէս ձեռքով շօշափեցիր , մատդ կողս խոթեցիր , Սիմոն ձերունիի պէս ձեռքիդ մէջն ու զրկիդ վրայ առիր , հապա հոգիիդ աչքովը տեսար , հաւատքովդ շօշափեցիր , սրտիդ մէջը առիր . քեզի չէ թէ մարմինն ու արունը յայտնեց , հապա իմին հայրս՝ որ երկինքն է , որ աւելի մենծ մենծ երանութեան բաներ էին՝ որոնց համար անանկ լեցուն բերան երանի մը արժանի եղար ինձմէ լսելու՝ որ քեզի միայն պահուած էր : Երնէկ քեզի՛ որ չէ թէ հին ժամանակին պէս ցուլերուն ու նո-

խաղներուն արունովը սրբուեցար ու ան-
բան անասուններուն ողջակիղովը քաւու-
թիւն առիւր՝ որոնցմով չէր հաշտուեր Աս-
տուած , հապա նոր օրէնքին արունին միջ-
նորդութենովը՝ որ խաչիս վրայէն թա-
փուեցաւ վրադ , ու ամէն օր պատարագին
խորհրդաւոր զոհովը նորէն նորէն կը թա-
փուի խորաններուն վրայ մեղքերուդ քա-
ւութեանը համար . արուն մը՝ որ թափուե-
լուն մէջը ձեռքդ չպլշտըկեցիր . անոր ա-
նիրաւ տեղ թափուելուն անէծքը վրադ
առնելով Հրէից ազգին պէս աստուածաս-
պաններուն հետ հազորդ չեղար , բայց օ-
գուտին բոլորը վայելցիր՝ որ քուկին յա-
փտենական փրկութեանդ զին մը եղաւ :
« Երանի քեզ » որ անանկ սուրբ ու աս-
տուածային սեղանի մը հրաւիրեցար՝ որ
իմին պատուական մարմնով ու արունովս
կըլլայ , որ ուտողներուն բերանը մանա-
նայի պէս բխրաւոր համերու կը փոխուի .
որ կերողներուն ստամոքսին յարմար զօ-
րութիւններ ու հիւթեր կու տայ , ու անոր
մօտեցողները Աստուծոյ կը փոխադրէ , ու
ինչպէս թէ Աստուած կընէ . որ սեղանին
ամէնքը հրաւիրուած են՝ մենծը պզտիկը ,
առողջը հիւանդը , հարուստը աղքատը ,
սեղան մը՝ որուն վրայ ամէն օր զենլին
մորթած , զինին լեցուցած , ու հարսնիքը
պատրաստ է . սեղան մը՝ որուն զուն կան-

չուեցար ու հրեշտակները անոր արժանի
չեղան, որ ամէն ժամանակ առջնին ու
նենալով դանիկայ՝ անոր սրբութեամբ ու
ահիւ դողութեամբ սպասաւորելով, ար-
դելուեցան անիկայ ուսելէն:

«Նրանի քեզ». որովհետև ծնար անանկ
ժամանակ մը՝ որ չէ թէ առաջուան պէս
սովի ու երաչտի ժամանակ է ու երկինքը
պղինձէ է գլխուդ վրայ, Աստուած ժլատ
է մարդիկներուն հետ իր պարզները ան-
ձրեկու, հասպա հողին սուրբը արդէն ին-
ջած ըլլալով՝ առատութեան ու շնորհաց
ժամանակ է. որ ամէն օր եկեղեցւոյ աւա-
դանին մէջ սուրբ խորհուրդներուն եօթը
բերան աղբիւրէն անդադար կը վազէ ու
անոր ծարուած մօտեցողները կը լեցընէ
կը դովայընէ, ու միշտ առանց հատնելու
կը բաշխի մարդկանց մէջը: «Նրանի քեզ»,
որ պիտի մեռնիս անանկ ատեն մը, որ ալ
չէ թէ լեղի է մահը ու արքայութեան դու-
ռը՝ դոց՝ ինչպէս որ ատեն մը, ու սե-
րովբէները կրակէ սուրերով դռները ա-
ռած են՝ եկողները ներս չառնելու, հա-
պա մահուան լեղիութիւնը իմին մահովս
անուշցած է, ու դրախտին դռները բաց
են. որուն առջին հրեշտակներու պատ-
րաստ գունդ մը կը սպասեն՝ հրաւիրուած-
ները ներս առնելու, ուսկից առաջ մտայ
եւ ու հօրս քովը տեղ պատրաստեցի քե-

դի՛ որ պահեկէ մը դաս նստիս հոն ար-
քայութեան մէջը ու յախտեանս վայելես
անիկայ ինծի հետ: Հիմա ասոնց ամէնը
մէյմէկ մենծ մենծ երանութիւններ չեն մի՛
որոնք ձեռքդ ունիս. ուրեմն իրաւամբ չէ՛
որ տամ քեզի աս երանին, ու դու ամէն
կողմէն դքեզ երջանիկ համարելու իրա-
ւունք ունիս թէ չէ:

Բայց ես աս երանիներէն դատ ուրիշ
ուժը երանիներ խոստացեր եմ քեզի ա-
ւետարանիս մէջ՝ որոնք դուն կրնաս լսել
ինծմէ՛ թէ որ ան երանութիւններուն ար-
ժանի գործք կընես, ինչպէս որ ասոնց
կերպը սորվեցուցի քեզ ավետարանիս մէջ
որոնցմով աշխարքիս վրայ ու երկնքին մէջ
ճշմարտապէս երանելի կըլլաս: Ահա աս-
չափ ուրախանալու պատճառներ կուտամ
քեզի, երբոր կը դուրցեմ « Երանի քեզ »:

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆ Ը.

« Դու աշժմ ոչ գիտես, բայց տպա գիտասցիր ».

ՅՈՎ. Է. ԺԳ. 7:

Քու այդ բթամտութիւնդ տկարու-
թիւնդ իմ բարձր ու բարակ վարդապե-
տութիւններուս աս եղանակ անխորձ ու

կաթնիկեր ըլլալդ աստուածային ու երկ-
նային բաներուն, հոգևոր բաներէն քիչ
համ առնելդ, մարմնաւոր ըլլալդ, աշխար-
քիս հոգերուն զբազմունքներուն ունայ-
նութիւններուն մէջ անչափ ընկղմած թա-
ղուած ըլլալդ, ձեռքս կը կապեն, լեզուս
կը բռնեն, կարգելեն, չեն թողուր ինծի
ալ աւելի խօսքս առաջ քշել, բանալ քեզ
մէյմէկ սրտիս պահցու ներքին խորհուրդ-
ները, ու քուկին ճանաչմունքներէդ ըմ-
բռնմունքներէդ վեր բաներ պատմել քե-
զի որ չըլլայ թէ իր ժամանակէն առաջ
յայտնելովս, ան սորբ ու գերազանց խոր-
հուրդներուն անարդութիւն մը բրած ըլ-
լամ. անոր համար հիմակու հիմա դանտը
կը պահեմ, մութ կը թողում քեզմէ: Բայց
մի տրտմիր մի վախնար, ասիկայ ամէն ա-
տեն չէ. մի կարծեր որ միշտ ասանկ պի-
տոր պահեմ քեզմէ, չզուրցեմ չյայտ-
նեմ պիտի քեզի, անանկ լուսաւոր զի-
տութիւնները միշտ մութ պիտոր մնան
քեզի. ինչու որ քիչ մը առաջ երթալով,
երբոր հոգևոր հասակիդ մէջը կաճիս, կա-
թի տեղ ոսկրոտ կերակուրներ կուտես՝ որ
զօրաւոր սնունդներ կու տան հոգիիդ, եր-
բոր քիչ քիչ տկարութիւններդ կը թո-
ղուս, կը հաստատուիս առաքինութիւն-
ներուն մէջը, երբոր հոգևոր մխիթարու-
թիւններուն անուշութիւնը կիմանաս, ու

աշխարհիս ունայնութիւններուն զգուանք մը կըսկսիս զգալ, երբ քուկին շատ արցունքովդ ու ներքին հառաչանքներով ազօթքովդ արժանի կըլլաս հողին սուրբը ներսդ ընդունելու՝ որ քեզի ամէն ծածուկները կը բանայ, մութերը կը լուսաւորէ ու ինձմէ շատ լսածներդ կառնէ կը մեկնէ քեզի, ան ատենը ամէնը կիմանաս, ամէն խորհուրդներուս հաղորդ կըլլաս, կըստանաս սրբոց գիտութիւնը՝ որ չէ թէ աշխարհի, հապա երկնքի իմաստութիւն է:

« Գու աչմի՛ ոչ գիտես, բայց ապա գիտասջիր »: Գուն հիմա չես գիտեր, չես ճանչցած որ ինչ է Աստուած ու ինչ բանին արժանի է. ինտոր սէտք է սլատուել փառաւորել դանիկայ որուն փառքին քովը՝ ես Աստուած ե մարդ մը խմին փառքս ոչինչ կանչեցի, ու անոր փառքին վրայ իմ ամէն փառքս մենձ բան չսեպեցի դոհ ընել: Անոր համար դուն հիմա գիս աս խոնարհութեան ցածութեան ծառայական վիճակին մէջը տեսնալով՝ աղտեղի ստաքերը լուանալու եկած, կը վարմանաս կը շփոթիս, չես գիտեր ինչ ըսելիքդ: Բայց երբոր քիչ մը ետքը Աստուծոյ փառքին լոյսը երեւդ կը վարնէ, անոր մենձութեան քիչէն շատէն միտք կը հասցընես, իրեն գերազանցութիւններուն, կատարելութիւններուն տկար գաղափար մը կըստա-

նաս, ան ատեն կիմանաս՝ որ անոր համար ինչ պէտք է ընել, ինչեր քաշել, անոր փառքը եւելցընելու համար ինչպէս ամէն անարգութիւնը անպատուութիւնը ցածութիւնը յանձն առնել ու իր ամէն փառքը պատիւը, երջանկութիւնը անոր համար զոհ ընելուն, ոչինչ ընելուն վրայ դնել:

«Գու սյժմ՝ ոչ գիտես, բայց ասլա դիտասջիր»: Գուն հիմա չես գիտեր, չես կըրցեր հասկընալ՝ որ ինչ է մեղքը, որպիսի սոսկալի ու անհնարին չար է Աստուծոյ դէմ ու մարդուն համար, ինչպէս կանարդէ կը քամահէ Աստուծոյ սրբութիւնը վեհափառութիւնը՝ որուն առջին սերտութենքը կը դողան. ինչ վնասներ, փլումներ կը բերէ ընողին. որչափ ցաւալի ժամանակաւոր ու յախտենական մահեր կը սրտաճառէ. ինչչափ կատէ Աստուած գանիկայ բացարձակ հարկաւոր վերջին ատելութենով մը, ու որպիսի դժուար սուղ վճարմունքներ պէտք կըլլայ ընել անոր համար Աստուծոյ արդարութիւնը զոհ ընելու ու հաշտեցընելու: Գուն հիմա աստոնց ամէնը ղեռ աղէկ մը չես գիտեր. բայց երբոր քիչ մը ետքը ղիս Աստուծոյ մէկ հատիկ սիրելի որդին՝ որ իր ամէն հաճութեանն ու դուարձութեանը նպատակ եմ, կը տեսնաս անարգ փայտի մը վրոյ ձեռ:

քով ոտքով դամուած , արունթաթաղ ու վերալից , բխր կերպ անարգութիւններու ու ցաւերու մէջ կեանքը ընցուցած , ան ատեն աղէկ կիմանաս մեղքին չարութիւնը ու որպիսի դոհով պէտք կըլլայ անոր համար վճարել աստուածային արդարութեանը :

« Դու այժմ ոչ զիտես , բայց ապա զիտասջիր » : Դուն հիմա չես զիտեր որ ընտոր տեղ է արքայութիւնը , որպիսի համ է անոր համը , Աստուած ինչեր պատրաստեր է երկինքը իրեն սիրելիներուն համար՝ որ մարդու սիրան ու միտքը ընկած բաներ չեն , միայն իմաստութեանը զիւան է . ասոր համար հիմա անոնց ճամբուն մէջը դէմդ ելած դժուարութիւններուն չես կրնար տանիլ , կը փախչիս նեղութենէն խաչէն՝ որ արքայութեան մէկ հատիկ ճամբայ է , անոր զիշեր ցորեկ չես հառաչեր չես բաղձար , կեանքէն չես զգուիր , մարմնոյն բեռը թեթե կու դայ . քեզի : Աշխարհիս ուրախութիւնները երկնային վայելմունքներէն վեր կը սեպես . չես ուզեր մեռնիլ , կը վախնաս մեռնելէն . բայց երբ արժանի կըլլաս մէյմը ան երանելի դաւառին ոտքդ դնելու , երբոր ան երջանիկ աշխարհին անուշ օդը կը ծծես , երբ ան փափկութեան , հեշտութեան աղբիւրէն խմելու կը մօտենաս ու իմին հօրս

սեղանը կը նստիս, ան ատեն կիմանաս
արքայութեան համը՝ որ ինչուան ան ա-
անն չէիր կրնար դիտնալ, թէպէտ ես ա-
ւետարանիս մէջ շատ բաներ խօսեր էի
քեզի անոր վրայ, ու չէի կրցած հասկը-
ցընել քեզի :

Ահա ասոնց ամէնը դուն հիմա չես դի-
տեր ու ետքը իրենց ժամանակին պիտոր
դիտնաս՝ թէ որ ան երկնային զեղեցիկ դի-
տութիւններուն հիմակուրնէ՝ պատրաս-
տութիւն կը տեսնաս քուկին եռացքով ու
բաղձանքով՝ որ կուղեմ շարժել բարնկը-
նել սրտիդ մէջը, երբոր կըսեմ. « Գու-
այժմ՝ ոչ դիտես, բայց ապա դիտասջիր » :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Թ.

« Այսչափ ժամանակս ընդ անց եմ, և ոչ ծա-
նեսր զիս. » .

ՅՈՎՀ. ԺԴ. Գ :

Ով անհաւատարիմ, կոյր, ապերախտ
աշակերտ, թող որ ինչուան հիմա այսչափ
անուշ անուշ լեզուներէս ետքը՝ սրտնցմով
դիս ուղեցի քեզի ճանչցընել, աս մէկ ան-
դամ մըն ալ ասանկ մը խօսիմ հետդ, սրը-
տիս լեզիութիւնը, տրամութիւնը, վէրքը

յայտնեմ քեզի ասանկ խօսելուս մէջը .
 « Այսչափ ժամանակս ընդ ձեզ եմ , և ոչ
 ծանեար զիս » : Այսքան ժամանակ ինձի
 հետ նստար ելար , քովս կեցար , ես քու
 աչքիդ առջևը , դուն խմին , ես քեզի հետ ,
 դուն ինձի հետ , ինչուան հիմա զեռ չճանչ
 ցար զիս . խմին սրտիս փափկութիւնը , ա
 նուշութիւնը համտես չեղար մի , խմին
 համբերութեանս , հեղութեանս , անոխա
 կալութեանս ու բարութեանս չափը չիմա
 ցար , որ ասանկ չզիտցողի չճանչցողի պէս
 կը խօսիս . ասանկ օտարականի , թշնա
 միի պէս կը վարուիս հետս , կը փախչիս ,
 կը հեռանաս , երես կը դարձցընես ինձ
 մէ , չես հաւտար , չես յուսար , չես սիրեր
 զիս : Գու չէիր որ իմ այնքան բարեկա
 մական անուշ ու սիրալիր խօսքերս լսե
 ցիր , սրտիս ներքին դադտուկներուն խոր
 հրրդակից եղար , այսչափ աստուածային
 վարդապետութիւններս լսեցիր , հրաշք
 ներս տեսար , հողեր սեղանէս ճաշակե
 ցիր . հապա ինչպէս զիս չես ճանչնար՝ որ
 ասանկ սիրոյս վրայ կերկրայիս , ողորմու
 թեանս վրայ փտահութիւն չես ըներ ,
 մեղքերուդ թողութիւն առնելէն յոյսդ կը
 կտրես : « Այսչափ ժամանակս ընդ ձեզ
 եմ , և ոչ ծանեար զիս » : Միտքդ բեր որ
 քանի քանի կերպարանքներու չմտայ ,
 ինչչափ զէմբեր վրաս չասի , ինչ կերպե

բով դիմացդ չելայ, չյայտնուեցայ քեզի, որպիսի վարմունքներ չբանեցուցի, որպէս դի օր մը ճանչցուիմ, աղէկ ընդունելութիւն գտնամ, սիրուիմ քեզմէ. երբեմն տեսնուեցայ քեզի նորածին մանուկ մը Գեթղեհէմի դովին մէջը, ան կերպ աղքատութեան կարօտութեան վիճակին մէջը, երկու անասուններու մէջ տեղը, իմացընելու ան սէրս՝ որ քեզի հարստացընելու համար ամէն ունեցածներէս յօժարութենով մերկացայ. ամէն փառքս, լոյսս, մենծութիւնս թողուցի՝ որ ինծի արգելք կըլլային քեզմէ ճանչցուելու. ու դուն ասչափ սէրս երբէք չճանչցար, օր մը ինծի այցելութեան չեկար, քուկին սիրոյդ ընծաները չմատուցիր:

Պահ մը տեսնուեցայ Ղողղոթայ լեռան գլուխը խաչին վրայ՝ ձեռքս ոտքս տարածած, կողս խոցած, վէրքի արունի մէջ, ցուցընելու քեզի ողորմութիւնս՝ որ ամէն իժիր պատրաստ կեցեր եմ ընդունելու գրեզ, քուկին մեղքերուդ քառութեանը համար, բոլոր արունս թափելու գոհ ըլլալու. ու դուն ասչափ չափազանց ողորմութիւնս չճանչցար, յուսահատութեան տուն տուիր ու փրկութեանդ համար թափած արիւնս՝ յափտեճական դատապարտութեանդ դործիք ըրիր: Նրբեմն երեցայ թովմային յարութենէս կտրը կ-

րկցածիս պէս, բանալով կողիս վերքն ու հրաւիրելով գրեզ՝ որ դաս մատդ խոթես, վերքիս ծակէն տեսնաս ան ապաստանը՝ որ սրտիս մէջը ունիս փորձութեան ժամանակը. բայց դուն հարկաւոր ասեանես, ըր անհաւատութենով յանձդ չառիր հոն մտնալ ու սատանային կատաղութեանը որս եղար:

Պահ պահ երկցայ, ինչպէս որ ինչուան հիմա ամէն անգամ կերևնամ խորանին վրայ սուրբ հաղորդութեան մէջ հացին ու զինիին խոնարհ տեսակին տակը բարաւոր հրաշքներու մը ուժով, բնակելով աղքատ, անդարդ, փայտէ տաղաւարի մը մէջ, ունելով առջև կանթեղ մը. ու մինակ աս մէկ պատիւն է՝ որ մարդիկ ներէն ունիմ, ան ալ շատ տեղ մարած կամ մարելու վրայ, յանձս առնելով մինակութիւնը, ցածութիւնը, ու ալ հաղար ու մէկ անարգանքներու նպատակ ընելով զիս չար պաշտօնեաններուն ձեռքէն՝ որ անարժանութենով կը ծառայեն խորանիս, մեղաւորներէն՝ որ մեղքով կը մօտենան ինձի, դաղջ ու անջերմեռանդ հոգիներէն՝ որ անարդելու համար կառնեն զիս սրտերնին, անհաւատներէն ու հերետիկոսներէն՝ որ ծաղր կընեն ու կը նախատեն զիս: Ես ասոնց ամէնը յօժարութենով յանձս առի ու միշտ կառնեմ, միայն

որ աս խոնարհ ձևովս կրնամ դիւրին կերպով ճանչցուելու քեզմէ, բայց դուն ինչպէս թէ չճանչցար զիս անոր մէջ քու ըստեղծիչդ, տէրդ ու Աստուածդ, քուկին խոնարհ երկրպագութիւններովդ ու եռանդապին այցելութիւններովդ փոխարէն չըրիր քու սիրոյդ համար քաջածանարզանքներու :

Առջաին ալ բառական չսեպելով, աւետարանիս մէջ կերպ կերպ ընտանի առականերով դիմակներ առի երեսս. երբեմն եղայ թալկտած հայր մը՝ որ իր կորսուած դաւկին դիմացը կելլայ, կը փաթթուի հետը. պահ մը ձևացայ հոգածու հովիւ մը՝ որ իր մոլորած ոչխարը փնտրուելու կելլայ, անապատները աղաղակով կոծով կը լեցընէ. պահ մը ցըցուցի զիս հաւատարիմ փեսայ մը՝ որ հարսին պարտէզը կիջնայ անուշ լեզուներ կը թափէ, կը բանայ սիրտը իրեն : Բայց դուն աս առականերուս դիմակին տակն ալ չճանչցար զիս : չիմացար թէ որպիսի սիրտ է որ աս կերպ խօսքեր բերանս կը գնէ, աս լեզուները բանեցընել կու տայ ինձի. որ դաւակը չճանչնար իր հայրը, որ հարս իրեն փեսան, կամ որ ոչխար իրեն հովիւը. անոր համար տես որ դանդաղու տեղ ունիմ քեզմէ թէ չէ : « Առջաի ժամանակս ընդ ձեզ եմ » և ոչ ճանեար զիս » : Ինչեր չեմ ուզեր իմա-

յընել քեզի աս խօսքովս . կուզեմ մէկ
 մէկ յիշեցընել քեզի իմին բարութիւն-
 ներս , ու երեսդ զարնել քուկին մենձ մենձ
 ապերախտութիւններդ՝ որ այնպիսի բա-
 րերար զթով լիք ձեռք մը՝ որ երկնցեր էր
 փայփայելու քեզի , դուն մեղքերովդ վի-
 րաւորեցիր , արունով սլլշարկեցիր : Աու-
 ղեմ բարեկամաբար զանդտիլ վրադ , որ
 այնքան սիրոյ համբոյրներս առնելէն ետ-
 քը՝ Յուդային մատնութեան համբոյրը
 տուիր ինձի . քիչ մը առաջ աստուածային
 սեղանէս ուտելէն ետքը՝ Պետրոսին պէս
 կրկին կրկին ուրացար ինձի : Փիլիպպո-
 սին պէս ամէն իժիր երեսիս լոյսը տես-
 նալով՝ միտուն մէջը մնացիր : Աուզեմ
 վարպետի պէս ուղղել ձամբայ բերել ըզ-
 քեզ , որ դոնէ ասկից ետքը ձանչնաս զիս ,
 անհաւատարիմ ապերախտ աշկերտ չըլ-
 լաս , ինձմէ առած դասերդ չմոռնաս , այ-
 ցելութեանս դաս ինձի սուրբ սեղաննե-
 րուն վրայ , չթողուս ինձի մինաւորիկ ,
 անխնամ , քանի որ կը տեսնաս ինձի ըն-
 կերիդ վրայ աղքատ , հիւանդ , բանտի մէջ :

Ս. հա առչափ բաներ կուզեմ հասկը-
 նել քեզի մէկ հատիկ աս խօսքիս տակը .
 ասոնց ամէնը կը դուրցեմ քեզի , քանի
 որ կըսեմ . « Ս. յառչափ ժամանակս ընդ ձեզ
 եմ , և ոչ ծանեար զիս » :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ Ժ .

« Բեր զձեռն քո և մխես 'ի կողս իմ, և մի շինիր ակնաշատ » .

ՅՈՎ. Ի . 27 :

Իմ այսքան փափուկ խօսքերէս ու անուշ անուշ լեզուներէս ետքը՝ որ ինչուան հիմա բանեցուցի քեզի հետ, ասչափ սիրոյ տաքուկ բոցեր բերնէս հանելէն ետքը՝ որ սրբտիս ներսէն ելան քեզի, չկրնալով սրտիս անուշութիւնն ու փափկութիւնը իմացընել քեզի, թէ որպիսի քաղցր բնութեան տէր է, ինչպէս ողորմած ու հեղձ մեղատրներուն համբերելով, անոնց մեղացը ներելու, ընտոր հաւատարիմ ու առաւաածեոն է ամենուն՝ իր աստուածային դանձերէն հարստութիւններ բաշխելուն, ու քուկին սիրտդ շահել, յամառութիւնդ ու անողջութիւնդ կակղցընել՝ թողութեան յուսացընելով, կանչելով ապաշխարութեան, սիրոյն յորդորելով, ալ ինչ կը մնայ ինծի ընել, բայց եթէ ինչուան հիմա չխօսուած ջստած լեզու մը բանեցընել դէպ 'ի քեզի, բայց աւելի ազդու սիրտբանուկ ու սիրալիր. բանալ քեզի կուրծքս, մերկել կողս, ցուցընել խոցուածս

ու անհաւատ աշկերտիս Թովմային պէս մօտ կանչել զքեզ անոր, կուրծք կուրծքի տալ ու ըսել քեզի. « Բեր դձևոն քս և մխես 'ի կողս իմ, և մի լինիր անհաւատ » : Բաւական չէ քեզի՝ որ Յոհաննէսին պէս զլուխզ կուրծքիս վրայ կոթնցընես, անկաճ դնես անոր վառվռուն շուտ շուտ դարկուածներուն՝ որուն իմաստները անանկ ինձի ներքին սիրելի աշկերտ մը միայն կրնայ հասկընալ : Հերիք չեմ սեպեր քեզի որ Մազզաղենացիին պէս մեռնելէս ետքը կողիս վէրքիս ծակէն ներս նայիս, տեսնաս սիրտս երկու ձղքած դեռ տաքուկ ու վառվռուն՝ որոնց նշանակութիւնը անոր պէս սիրուն ու փափկասիրտ ապաշխարող մը միայն կրնայ իմանալ . հապա կուզեմ որ դուն աւելի մօտիկ դաս ինձի, բերես ձեռքդ կողիս քով, խոթես մատդ վէրքիս ներսը ու սրտիս դայցընես անիկայ, մանր ու բարակ դնես ու ծածուկ տեղ մը չթողուս ներսը :

Աս սիրտը՝ որուն հրաւիրեալ ես ձեռքդ դայցընելու, ան սիրտն է՝ որուն տարութիւնը մեղմացընելու, բոցը դուրս հանելու համար՝ ձեռքիս ոտքիս վէրքերուն չորս հատ լան բերանները չբաւցան . անոր համար պէտք եղաւ անոր աւելի մօտիկ կողիս վրայ խորունկ վէրք մը առնել ու աս լայն բերնէն անոր աւելցուր

բոցը պարպել, որ քիչ մը կարենամ մեղմել, տանելի ընել ինձի անոր տաքութիւնը, իմին հաւատարիմ, մարտը, սիրելի հողիներու հաղորդելով անկէ, որ ինձի մխիթար ըլլան ու օգնեն անոր բոցը ուրիշներուն հասցընելու՝ ու իմին սէրէս պաղած սրտերը վառելու բորբոքելու: Աս սիրտը հնոց մըն է՝ որուն մէջ սիրոյն մարտը կրակէն նետեր կը շինեմ ես ու սրտներուն կարծրկեմ, որպէս զի ամէն սրտերը իմ սիրոյս վիրաւորեմ: Բայց աս նետերը աւելի անոնք կուտեն սրտերնուն, որոնք որ աւելի մօտանց կը նային սրտիս, աւելի անոնք ցաւը կիմանան՝ որոնք որ աւելի քովանց զննեցին զանիկայ, անոր ձեռուրնին դպցուցին, անիկայ շօշափեցին, որ ինչպէս անանկ սիրտ մը ինչուան ան տտեն չճանչցան չսիրեցին՝ որ իրենց սիրոյն համար վիրաւորեցաւ, ճղակտոր եղաւ:

Ասիկայ ան սիրտն է՝ որուն մէջ խորհրդարան մը դրեր եմ իմ աստուածային դաղտնիքներուս. անոր մէջ ըրի ես մարդեղութեան, փրկադորժութեան, հաղորդութեան, խաչի, մահուան զարմանալի խորհուրդները՝ որոնք իրենց ժամանակին յայտնուեցան, լրացան. ուր տեղ ինչուան հիմա իմին հաւատարիմ, խորհրդապահ, եռանդնոտ հողիներս ամէն կողմէն բե-

րած ժողոված եկեղեցիիս լայնարձակ տէ-
 րութիւնը կը կառավարեմ, կը խորհրդակ-
 ցիմ հետերնին, իրենց հետ կուլամ կող-
 բամ կըցաւիմ անչափ հոգիներուն կորըս-
 տեանը վրայ, կերպ կերպ եղանակներ
 ճամբաներ կը սորվեցընեմ մեղաւորները
 դարձընելու, դաղջ հոգիները ջերմացընե-
 լու, հաղորդութեան մէջ ու խորաննե-
 րուն առջին ինծի եղած անպատուութիւն-
 ներուն, անարդութիւններուն փոխարէն
 ընելու ջերմեռանդ աղօթքներով, խոնարհ
 երկիւղած երկրպագութիւններով ու ե-
 ուանդագին այցելութիւններով: Աս սիր-
 ւոր՝ որ դուն հիմա կը տեսնաս, ուրիշ շատ
 կերպ գարմանալի ուժերու տէր է. անոր
 մէջ ազէաները կը սորվին սրբոց գիտու-
 թիւնը, ընելով անիկայ իրենց երկնաւոր
 իմաստութեան դպրոց մը. աղքատները
 կը հարստանան, ունենալով անիկայ ի-
 րենց առաքինութիւններու գանձարան
 մը. ցաւած աշխատած հոգիները կը մխի-
 թարուին կը նորոգուին, ըլլալով անիկայ
 իրենց փափկութեան դրախտ մը: Քէ որ
 դուն հանգստութիւնը կը սիրես, իմին
 սիրտս քեզի երգերգոցին հարսին խորհրդ-
 դաւոր մահիճն է, վարդերով ծաղիկներով
 ցանած, ուր տեղ մտնալով կը հանգչիս
 սրտիդ ծփանքէն ու անկէ կը սորվիս Աս-
 տուծոյ կամայ համաձայնութիւնը, սէրը,

Թէ որ խաղաղութիւնը լուծութիւնը կը սիրես, անիկայ քեզի տատրակի բոյն կը լայ որուն մէջ մտնալով կազատիս կիրքերուդ վրդովմունքէն ու անկէ կը սորվիս հեղութիւնը, համբերութիւնը. Թէ որ դըւարձութիւնը կը սիրես, անիկայ ծաղկոց մը կը բացուի քեզի, որուն անուշ հոտերուն կը զմայլիս ու անկէ կը սորվիս մարբութիւնը, ողջախոհութիւնը :

« Բեր դձեռն քո և մխես Ի կողս իմ, և մի լինիր անհաւատ » : Ահա ասանկ տեղ մը կը հրաւիրեմ դքեղ, ասանկ կողի մը մօտենալու, ձեռք դպցընելու, մատդ խոթելու, այսպիսի վէրքի մէջ մտնալու բընակելու, ատանկ սրտի մը մէջ հանդէս լիցնելու. որպէս զի ալ անհաւատ չըլլաս ինչպէս որ ինչուան հիմա, ըսածներու հաւատաս, ճանչնաս զիս, սէրս իմանաս, ողորմութենէս յոյսդ չկտրես, ապահով ըլլաս բարութեանս վրայ, նախախնամութեանս յանձնուիս, փորձութեան ժամանակը ինձի դիմես, կարօտութիւններուդ մէջը զիս օղնութիւն կանչես, ամէն իժիր կողիս վէրքին մէջը դանալով ապաստան մը ամէն փորձութիւններուն, դանձ մը ամէն շնորհքներուն ու հարատութիւններուն, աղբիւր մը ամէն բարութիւններուն, միշտ լսելով անկէ ձայն մը որ կըսէ քեզի՝ ինձի եկուր, ինձմէ ամէն

նը կառնես, ինձմով ամէնը կը յաջողի
քեզի:

Ահա ասչափ սրտածառներուն կողմանէ
մէկ ուրիշ անգամ մըն ալ կըսեմ քեզի հի-
մա նորէն. « Բեր դձեռն քո և մխեա՛ի
կողս իմ, և մի լինիր անհաւատ »:

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆ ԺԱ.

« Կամիմ, սրբեաց ».

ՂՈՒԿ. Ե. 13:

Մէյմը աչքիս առջին բերելով առջի ժա-
մանակները պղտիկութեանդ օրերը սուրբ
մկրտութեան խորհրդովն ու հողին սուր-
բին սրբարար օծութեանը պարզելով, և
րեսիդ վրայ փայլած անմեղութեան սրբու-
թեան շնորհքն ու ներքին մարդոյդ հազած
անկողոսպելի դարդն ու անարատ սպի-
տակ սրտամուճանը, որով ինչպէս նոր
հարս մը առաքինութեան ու բարեգործու-
թեան շողշողանքի փայլմունքի մէջ ա-
րևու նման լոյսերու հետ կը ծփայիր կը
ցնծայիր, բոլոր երկնքին հրեշտակները
կանչելով քեզի ու բոլորախքը ժողոված
փարելով, նոյն իսկ ստեղծողիդ Աստու-
ծոյ երեսը անուշ նայելու քեզի հրաւիրե-

լով ու դուարձացընելով, որ առաջուրնէ
 զիացեր կրցեր էր քեզի այնպէս զեղեցիկ
 սոյժառ անարատ իր երեսին պատկերքը
 ստեղծել. ու անոր հակառակ մէյմըն ալ
 հիմակու սախեղճ ողորմելի աղէապղի մի-
 ճակդ, անարդ, տնանկ կայութիւնդ, հի-
 ւանդոտ ցաւազին տրտում ախար տեսքդ
 տեսնալով յիշելով, որ մէկ շատ ներգոր-
 ծական մեղքերու արատներով, կրկին
 վերանկումներուդ, չար սովորութիւննե-
 րուդ, ախտաւոր ապականեալ յօժարու-
 թիւններուդ շողախներով տղեղացեալ
 անարդեալ, ան առաջուան անմեղութեան
 սրբութեան շնորհքը զեղեցկութիւնը կոր-
 սընցուցած, շէնքը շուքը հին վայելչու-
 թիւնը բոլորովին դացած պակսած քեզ
 մէ, առնքինութեանց բարեգործութեանց
 դարգերէն տսանկ մերկ, շնորհքներուն
 լոյսերէն դուրկ անմասն, արդիւնքներուն
 դանձերէն թալլած կապուտ կողոպուտ,
 ու ինչպէս դատապարտեալ հոգի մը Աս-
 տուծոյ երեսէն ընկած, զգուելի ատելի
 դարհուրանաց պատկեր մը, որ պահէկէ
 մը յախտենական կրակներուն այրելու
 նիւթ մը պատրաստուած է:

Ահա այսպիսի խեղճ վիճակի մը մէջ
 դտած տեսած քեզի ալ այսօր իրաւցընէ
 զրեթէ նոյն առետարանական բորտաին
 մարմնոյ տղեղութիւնը տեսքը հոգւոյդ վը-

բայ ճիշդ նուանութեամբ մը քաշուած նը-
կարուած կը մտածեմ, որ զլխէն ինչուան
ստորը վերքով լեցուն շարաւով վիբ, չունի
ողջ տեղ մը, մարդու կերպարանքէ ելեր
է, ճամբուն մէկդին նետուած, ամենուն
երեսէն ձգած, անցնողին դարձողին ոտ-
քին կոխան, անանկ որ տեսնողը կը դար-
չի կը զգուի, չուղեր նայիլ, ետ ետ կը
փախչի: Ահա ասանկ երկու ծայրերու
մէջ մէկմէկու դէմադէմ ներհակ վիճակ
ներ մը՝ կըսեմ, տեսնալով դիտելովս վը-
րագ, մէկը փառաւոր՝ միւսը անարգ, մէկը
ղեղեցիկ՝ միւսը աղեղ, մէկը երջանիկ՝ մի-
սը թշուառ, առաջուան անմեղութիւնդ
հիմակտան աս մեղաւոր կացութիւնդ, եր-
կու վերջին աստիճան անհաւասար ծայ-
րեր, որ սերկէց սր ինջեր ցածցեր ես, սր
բարձրութենէն ինչ աստիճան անարգու-
թեան, սր սրտիւէն ինչ տեսակ խեղճու-
թեան. մէկէն ցաւ մը կիմանամ ներսի
դիս, աղիքս կը դալարին, սիրտս կը ճնշի
կը ճմլի, այնպէս որ ալ չեմ կրնար ախ-
տակցութիւնս դսպել, ես դիս բռնել, օղ-
նութիւն մը ընելու քեզի՝ մէկէն ձեռք
դարնելով դանազան միջոցներու նալատու-
ներու ու կերպ կերպ սպեղանիներու, դար-
ձեալ առաջուան վիճակիդ քաջողջութեա-
նը, ժրութեանը, զուարթութեանը հաս-
տատելու գրեզ, նորէն դրախտի որդի ու

արքայութեան դաւակ ընելու : Ահա աս
 դիտմամբ բաւական դոհ չընելով դիս աս
 ներքին պատրաստութիւնս , կամքիս բաղ-
 ձանքը սրտիս ջերմութիւնը քեզի բարու-
 թիւն ընելուն մէջ , դրսի դիրքերս վար-
 մունքս ալ՝ լեզուս բերանս սրտիս հետ
 մէկտեղ կըսկսի դործել , իրենց շարժմուն-
 քը ընել , լաւ մը իմացընելու քեզի , որ
 ինչպէս ու ինչ եղանակ կը բաղձամ կը
 փութամ , կուզեմ՝ քեզի բարի ընել , հին
 ապականութենէն մնացուկ շաղախը փը-
 տութիւնը սրբելով մաքրելով քեզմէ , հին
 մարդը մեղացմերկացընելով ցանկութեան
 խաբէութեանն , և նոր մարդը՝ որ ըստ Աս-
 տուծոյն է՝ սրբութեամբ ու արդարութեամբ
 հազցընելով քեզի : Աւտի աս նկատմամբ
 աս բաղձանքով դուն դեռ չեկած չինկած
 ինծի , դիս չփնտրուած , ոտնփոխ քայլ մը
 չըրած դէպ ՚ի ինծի՝ պատմելով ցաւերդ ,
 բանալով վէրքերդ առջիս ու բժշկութիւն
 ժտելով ինծմէ , ահա ես մէկէն կը վազեմ
 կու գամ , մօտ քեզի կայնած , դլխուդ վե-
 րեր հասած , աստուածային ձայնիս դօրա-
 տր , ազդու , սրտաուուչ խօսքով մը կըս-
 կըսիմ ըսել . « Այամիմ , սրբեաց » :

Իրաւ որ քեզի պէտք էր աս կամքը նոյն
 դիտաւորութիւնը աս բաղձանքը ստանալ
 յղանալ սրտիս մէջը հողի փրկութեանդ
 սրբութեանդ վրայով , առաջուց քեզի կիյ-

նար նոյն զեղեցիկ որոշմունքը ընել, հաս-
 տատուն դիտարութիւնը ունենալ առ
 Աստուած ապաշխարութեամբ դարձիդ,
 առջի բերան քեզի կը վայելէր սրբութեան
 կատարելութեան ճամբուն մէջ առ քայլը
 դէպ ՚ի ինծի ընել, առաջուրնէ շատ արուն-
 քրտինքով, առատ արցունքով, յարատե
 աղաչանքներովդ ինծի. նախ առաջ քեզի
 պէտք էր Արոպատիկէ աւաղանին մօտե-
 նալ, աղբիւրին վաղել վիրարորուած եղ-
 ջերուի պէս երկաթը մէկտեղ քաշքշելով-
 որովհետեւ առաջուրնէ քուկդ եղաւ յան-
 ցանքը, որ ինծմէ հեռու կենալովդ թըշ-
 նամիին նետիցը նշառակ եղար, մարմի-
 նին կամաց՝ աշխարքին հաճոյիցը յանձնուե-
 ցար, սուրբ պատուիրանքներս ոտքի տակ
 առնելով, շնորհքներս չարաչար դործա-
 ծելով, զեղծանելով բարութեամբս, անօ-
 բէնութեանցդ մեղացդ չափը թիւը անցը-
 նելով, որով այնքան պարզեներէն զըր-
 կուած՝ այնքան խեղճութիւններու նպա-
 տակ ու այսպիսի լեզիութիւններու համ-
 տես եղար: Բայց այսու ամենայնիւ առ
 ամենուն վրայ տեսնալով միանպամայն
 մէկ անտարբերութիւն, դաղջութիւն, ան-
 հոգութիւն ու դանդաղութիւն մըն ալ վը-
 րադ, որով օր օրուան վրայ առ Աստուած
 ապաշխարութեամբ դարձդ ուշացընելով,
 կը յապաղես առջի անմեղութեան սրբու-

Թեան վիճակդ բարձրանալու ու կորսըն-
 ցուցած շնորհքները պարզեները ետ կան-
 չելու քեզի, անոր համար ահա աս պարտ-
 քըդ ալ ես վրաս կառնեմ կը ծանրաբեռ-
 նիմ, առաջ ես ինքս քեզի փնտրուելու կել-
 լամ, քեզի մօտիկցած կը հարցընեմ « Աս-
 միս ողջ լինել » . քեզի ձայն կու տամ ք-
 սելով « Ասամիմ, սրբեաց » . որով խնայը-
 նել կուզեմ քեզի ան ներսիս բոցը, սրտիս
 կրակը՝ որ ամէն իժիր կայրէ կը տոչորէ
 զիս՝ որ ինչպէս, ինչ եղանակ սր ատտի-
 ճան կուզեմ կը բաղձամ կը փութամ կե-
 փիմ կեռամ յաւիտենական փրկութեանդ
 վրայով . որպէս զի ասով չէ թէ միայն աս
 հիմակու անհողութենէդ թմրութենէդ ետ
 կանչեմ զքեզ, աչքիդ առաջը դնելով որ-
 պիսի կորստեան ճանապարհը, ինչ դա-
 տապարտութեան վիճակը, որպիսի ար-
 տասուելի խեղճութեան մէջ գանուիլդ,
 ուրկէց զրկուիլդ ու ինչին արժանի ըլլալդ,
 հապա միանդամայն նոյն պատրաստու-
 թիւնը, նոյն կամբը, նոյն եռացքը շար-
 ժեմ արթնցընեմ մտքիդ ու սրտիդ մէջ, ներ-
 քին զղջմամբդ, հաստատ առաջագրու-
 թեամբդ, կատարեալ խոստովանութեամբ
 բըդ լուսացուելու սրբըուելու արդարանա-
 լու . առաջ ես նախաժաման շնորհքներովս
 նախապահեստ դեղերը մատուցանելով,
 ու դուն անոնց ձեռք երկնցընելովդ առ-

նելու . ես անուշ բաժակովս լեղի դաւա-
թը բարեխառնելովս , դուն անոր յօժա-
րակամ ընդունելով ձեռքէս բերանդ մօ-
տեցընելու ինչուան մրուրը . ես վէրքերդ
զանազան մեղմացուցիչ թեթևացուցիչ ա-
նուշահոտ խղերով օժմունքներով շփելով ,
ու դուն պատրաստ սիրտ ցուցընելովդ ,
մէկմէկ բանալու դնելու դանոնք առջիս .
եւ քեզի համար Արոսպատիկէին սուազա-
նը շարժելով ըստ ժամանակին , ու դուն
անոր մէջը իջանելով լուացուելու :

« Ասմիմ , սրբեաց » : Ա՛հ կուզեմ , կու-
զեմ փրկել , սուրբ ընել դքեդ . աս է ա-
ռաջին ու վերջին կամքս . « Ասմք իմ սրբ-
բութիւն ձեր » : Աս եւացքը այնքան վա-
ռուն է սրախ մէջ , աս բոցը այնպէս սաս-
տիկ է ներսս՝ որ գրեթէ չունիմ ու բաւա-
կան չըլլար բառիս բացատրել . « Յանկա-
նալով ցանկացայ դայս պասեք ուտել ընդ
ձեզ . . . Մկրտութիւն մի ունիմ մկրտիչ , եւ
դիտրդ փութամ մինչև կատարեսցի » :
Թէ որ երկան բարակ խօսնելովս չիմացու-
ցի նէ , ահա սու կարճասօտ երկու բառովս
հասկցիր . « Ասմիմ , սրբեաց » : Աւ թէ աս
կամքս սրչափ հաստատուն , ինչչափ ճըշ-
մարիտ է , թող փորձը ցուցընէ , լաւ մը
համոզէ դքեդ , աչքիդ առջևը մէկմէկ շա-
րկելով երսունիւրեք տարի միջոցին մէջ
ասոր համար կրածներս քաշածներս , որ

ինչպէս սուղ նստաւ ինծի, ինչին չար-
 ժեց, ինչ բաներուն ձեռք դարնել չտուաւ,
 թէ որպիսի դժուար բեռներուն ներքե խո-
 թեց զիս, ինչ արունքրտինքներու մէջ
 մտցուց՝ աչքիս բան մը չերեցընելով խաչ
 եղեր է, մահ եղեր է, ինչուան մարմինիս
 վրայ ողջ տեղ մը ու երակներուս մէջ կա-
 թիլ մը արուն չձգելու չափ, ամէնը թա-
 փելով քամելով անոր փրկանքին վրայ :
 « Ասամի, սրբեաց » : Բայց ահա ան մէկ
 անգամին մէջ այսչափն ալ բաւական չեմ
 համարիր, միշտ կուզեմ, միշտ կը փու-
 թամ, միշտ ետեէն եմ փրկելու դքեզ,
 միշտ ճամբայ եղանակ կը մտածեմ որ ե
 իցէ կերպով անգամ մը հողիդ փրկեմ,
 արքայութիւնը առնեմ դնեմ, սուրբ ընե-
 լով սրբերուն դասին մէջ խառնեմ :

Ահա ասոր համար քեզի այնչափ վերէն
 խմին մենձ մենձ պարգևներս, մասնաւոր
 նպաստներս, սաէպ օգնութիւններս,
 կերպ կերպ զխրութիւններս, ահա քեզի
 արունիս զինը, վերքերուս միջնորդութիւ-
 նը, չարչարանքներուս արդիւնքը, ամէն
 իժիր սուրբ եկեղեցւոյն դանձին մէջը ինչ-
 պէս աւանդ մը պահուած քեզի՝ պէտք
 եղած ժամանակը ուղածիդ պէս ձեռքդ
 յանձնելու : Ահա այսչափ սրբարար շը-
 նորհքներ, երկնային այցելութիւններ,
 վերնային կոչմունքներ, սուրբ խորհուրդ-

ներ, աստուածային խօսքեր, բարի օրինակներ, անպակաս քեզի միշտ տրուած աստուածամբ՝ հոգւոյ փրկութիւնդ դիրինցընելու՝ մեզքի մէջ իյնալուդ ու մեզքէն ելլալուդ, քեզմէ ՚ի դործ դրուելու միջոցներ սուրբ ըլլալու համար: Հասաք քանի որ ասիկայ ասանկ է, ալ ինչ պէտք կըլլայ ինձի ընել որ ըրած չըլլամ, իմացընելու որ կուգեմ փրկել զքեզ. « Չինչ ինչ առնել էր ինձ և ես ոչ արարի »: Ու թէ որ աս ամէնէն ետքը առջի մեղքերուդ ու նոյն վիճակիդ մէջ կը մնաս, թէ որ դեռ չես ապաշխարեր, չես արդարանար, չես սրբանար, ալ որին կըլլայ յանցանքը, իմին չէ նէ քուկդ, իմին կամքիս պակասութեանը զքեզ փրկելու, չէ նէ քուկին դանդաղութեանդ անհոգութեանդ փրկուելու:

Ուստի ահա ինտոր որ աւետարանական բորոտը նոյն աս աստուածային բառիս ուժէն մէկէն նետեց վրայէն իր հնցած աղաք, ասպականեալ բորոտութիւնն ու սրբուեցաւ, նմանապէս դուն ալ այսօր իմ աստուածային շրթանցս նոյն կտրուկ խօսքին ձայնէն, որ այսքան սաստիկ աղաքու դորաւոր ուժեր իր մէջը բովանդակած պահած ունի, արթնցիր, շարժէ, նետէ քեզմէ անգամ մը աս հնցած մեղքերուդ փտտած բորոտութիւնը ու սրբուէ խոս-

տովանութեամբ և ապաշխարութեամբ , նոյն բորոտին ցցուցած կամքի պատրաստութեամբը ու սրտի մտադրութեամբը սպասելով մտիկ ընելով լսելու ընդունելու ինծմէ , քանի որ սրտի ցաւովս կրկին մեղանչելուդ վրայ ու կամքիս բաղձանքովը նորէն սրբելու գրեզ կըսեմ կերկրորդեմ նոյն խօսքը քեզի . « Կամիմ , սրբեաց » :

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ ԺԲ .

« Չիևչ կամիմ՝ թէ արարից քեզ » .

ՄԱՐԿ . Ժ . 51 :

Ասչալի օր սրտիս վրայ դուրցելով , սըրտիս մէջը եղածները մէկ քիչ բանալէն ցուցընելէն ետքը , աս օր ալ անոր մէջը հրաւիրելով կը յորդորեմ քեզի անկէ ուղածներդ առնելու , որով ամէն կարօտութիւնդ կարենաս առատապէս հոգալ : Ինչպէս մէկ հարուստ առատաձեռն թագաւոր մը՝ որ իր սիրելի , հաւատարիմ , ներքին ծառաներէն մէկը , ուրիշներէն աւելի ուղելով մենծցընել , կառնէ կը բռնէ ձեռքէն կը մտցընէ զանիկայ իր զանձատունը , վեր վար կը պտըտցընէ ու մէկմէկ կը բանայ կը ցուցընէ իրեն ինչ որ ան-

դիւտ ու անգին բաներ ունի, ու կը դառնայ կըսէ անոր՝ աստնցմէ ամէն ուզածդ կրնաս առնել ինծմէ, ամէնը քու կամացդ յանձնուած է. ահա ասանկ ալ ես սրտիս ներքին գանձարանը խոթած քեզի ու հոն ունեցած ամէն հարստութիւններս մէկմէկ ցուցընելով քեզի, կըսեմ. «Ձի՛նչ կամիս՝ թէ արարից քեզ» : Ահաւասիկ աս թագաւորական գանձարանիս մէջ բաց աչքիդ առջին ամէնը, քեզմէ պահած բան մը չկայ, ամէն ցեղ հարստութիւնները մենծութիւնները, գեղեցիկ ու ծանրագին բաները որ ուրիշ տեղ չեն գտնուիր, ես շատ աշխատանքով ու սուղ գնով հոս բերի ժողովեցի, դուն ասոր մէջը կրնաս զրտնալ ամէնը՝ որն որ կը բաղձաս ունենալ ու որոնց որ կարօտութիւն ունիս, ես անոնցմէ մէկը չեմ զլանար քեզի, մէկին չէ չեմ ըսեր. ինչպէս որ բոլորն ալ անկեղծութենով ու հաւատարմութենով կը բանամ կը ցուցընեմ, այնպէս ալ առանց նախանձի առանց ժլատութեան կուզեմ կը բաղձամ որ ամենէն առնես կրցածիդ չափ. մանաւանդ որ որչափ շատ առնես, նոյնչափ շատ կուրախացընես, կը մխիթարես, կը թեթեւցընես դիս :

Բայց աստնց ամենուն վրայ որովհետեւ ուրիշներէն աւելի մը քեզի կուզեմ իմին առատաձեռնութիւնս սէրս բարերարու-

Թիւնս ցուցընել , առանձին շնորհք մը ընել , աւելի մենծցընել հարստացընել քեզի , անոր համար կը դուրցեմ . « Զինչ կամիս՝ թէ արարից քեզ » . ինչ բան կուզես որ ընեմ քեզի , ուրկէց ու սրչափ կուզես որ տամ : Ես իմին սլարդեններու շնորհքներու որպիսութեանը որչափութեանը ուրիշ չափ ու կշառք մը չեմ ուզեր սահմանել , բայց միայն քու ուզելդ ու չուզելդ . ինչպէս շատ ջուր ունեցող յորդառատ աղբիւր մը միշտ հետ դհետէ կը բրդխեմ կը վաղցընեմ , ու որչափ աման կը մօտեցընես՝ լեցուն կը դարձընես , ան ատենը միայն կը գաղբիմ՝ վազելէն , երբոր դուն կը դաղբիս աման տալէն . ան ժամանակը կըսեմ քեզի չկայ , երբոր դուն կը դուրցես աման չկայ . ահա այսպէս ուսս եղանակ առատածեուն կուզեմ ըլլալ քեզի :

« Զինչ կամիս՝ թէ արարից քեզ » : Ես սս խօսքը կըսեմ ամէն անգամին որ ինձի խորանին վրայ ամենասուրբ հաղորդութեան մէջը այցելութեան կու գաս , ուր տեղ իմին ամէն շնորհքներս , արդիւնքներս հետս առած կը նստիմ , իմին այցելութեանս եկողներուն աղէկ ընդունելութիւն ընելու , իրենց ամէն խնդիրքները մտիկ ընելու ու կատարելու , բնաւ մէկը անմխիթար տրտում ետ չեմ դարձընել :

Հապա ամենուն իր ուղածին ու տանելուն
 չափ շնորհքէս կու տամ. ուստի դուն ալ
 վատահ ու ապահով եղիր որ քանի հեղ
 հոն ինծի այցելութեան կու դաս, ամէն
 ուղածդ ու ուղածիդ չափ պիտոր առնես
 ինծմէ: Ես աս խօսքը կըսեմ քեզի քա
 նի որ խաչելութեան վրայ կը տեսնաս զիս,
 ուր տեղ իմին վէրքերուս մէջը ժողոված եմ
 իմին արդիւնքներուս զանձերը՝ որոնցմէ
 անդադար շնորհքներ կանճրկեն մարդ
 կանց վրայ ու եկեղեցիս կերպ կերպ սար
 գետով կը լեցընեն կը դարդարեն: Անիկայ
 անանկ խորան մըն է՝ որուն վրայ ելած,
 միշտ քաւչարար մաղթողական ու ընդու
 նողական զոհս կը կատարեմ մատուցա
 նելով երկնաւոր հօրս ժողովրդեանս Հա
 մար. ուստի դուն ալ նոյն վէրքերուն ար
 դեամբը ու միջնորդութեամբը ամէն խըն
 դիրքներդ կառնես, ուղածիդ կը հասնիս,
 ամէն շնորհքը ձեռք կը բերես, ամէն մեղ
 քերուդ թողութիւն քառութիւն կը զանաա
 Ես աս խօսքը կը դրուցեմ քեզի ամէն ան
 զամ սուրբ հաղորդութենով զիս ներսդ
 ընդունելուդ՝ որուն մէջը իմին արունիս
 արդեամբը ամէն շնորհքը, սարգելը կը
 բաշխի հաւատքով ու սրբութենով մօտե
 ցողներուն, վասն զի ամէն անգամ սրբ
 տիդ մէջը զալուս իմ զանձերովս մէկտեղ
 կու դամ. ինչպէս հարուստ մը աղքատ

բարեկամին տունը գալուն ծոցը լիք կու
գայ անոր կարօտութիւնները հոգալու ,
անանկ կընեմ ես ալ , քանի որ ներսի
զիդ կու գամ . անոր համար դուն ալ թէ
որ իբրև ճշմարիտ բարեկամ մը ինծի ա
դէկ ընդունելութիւն կընես կը մեծարես ,
կառնես ինձմէ ինչ որ կուզես նէ :

« Չի՞նչ կամիս թէ արարից քեզ » : Բայց
թէ որ իմին այսչափ առատաձեռն ու պատ
րաստ ցուցընելէս ետքը դիս քեզի՛ ամէ
նը տալու և ուղածիդ չափ տալու , աս
չափ հարստութիւններուն մէջը դեռ աղ
քատ կը մնաս , այսքան աղբիւրներուն
մէջէն ծարաւի կելլաս , որի՞նն է մեղքը ,
ուսկից եղած կըլլայ յանցանքը , ինձմէ՞ ,
չէ նէ քեզմէ , իմին կծոտութենէ՞ս ար
դեօք , չէ նէ քուկին անհոգութենէ՞դ ան
հաւատութենէ՞դ . ալ ինձի ըսելիք կունե
նաս մի , կընաս ալ մեղադրել դիս , սիրոյս
վրայ տրանջալ , արատ դնել սրտիս առա
տաձեռնութեանը ու հաւատարմութեանը
խոստմունքս կատարելուն մէջ . յանցան
քը բոլորովին քուկդ չըլլար մի , որ կա
րօտութիւններուդ մէջը ինձի չեկար չին
կար , ցաւերդ չբացիր , սրտիս գանձարա
նին չմօտեցար , շնորհք առնելու մէջ չափ
դրիր , ծուլացար , պարապ սիրտ չտուիր ին
ծի լեցընելու , խոնարհ հոգի չմատուցիր՝
որուն վրայ հանդէ՛ի , դուտ գիտաւորու

Թիւն չունեցար խնդրելուդ մէջը, հաւատ-
քով չխնդրեցիր, սրախ ու վէրքերուս
միջնորդութենովը չուզեցիր խնդրելիքդ :
Ահա քանի անգամ քովդ եկայ մօտեցայ
ու հարցուցի քեզի աւետարանին մէջը կու-
րին հարցուցածիս պէս « Զինչ կամիս՝
թէ արարից քեզ », դուն ան կուրէն աւե-
լի դժբաղդ՝ որ իր կուրութեան մէջը կրցաւ
տեսնալ ճանչնալ ով ըլլալս ու զիտցաւ իր
ուզելիքը ինծմէ, դուն չճանչցար չիմացար
թէ ո՞վ է՝ որ ասիկայ կըսէ քեզի . ինչու որ՝
իրացընէ հաւատքի աչքովդ բոլորովին
կոյր էիր, որ լոյսին մօտիկ ըլլալով ասանկ
մթուն մէջ մնացիր, չզիտցար ինչ բան
ու ինչպէս խնդրելիքդ :

Բայց ահա ասչափ խօսակցութիւննե-
րէս ետքը՝ քիչէն շատէն ճանչցընելով զիս
քեզի ու իմացընելով քուկին ամէն իժիր
կարօտ ըլլալդ ինծի, ամէն ներքին պահ-
ցու աստուածային դանձերս բացած աչ-
քիդ առջին այսօր, ու քեզի ձգելով ուղա-
ծիդ չափ առնելու անկէց, ժամանակն է
որ հիմա նորէն դառնամ դուրցեմ քեզի .
« Զինչ կամիս՝ թէ արարից քեզ » :

ՎԵՐՁԻՆ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

« Խնդրիցեք զիս և ոչ գտանիցեք . . . և ՚ի մեղս ձեր մեռանիցիք » .

ՅՈՎ. Է. Ը. 21 :

Ինչուան հոս տեղ քանի որ քեզի հետ խօսքի կայներ եմ, այսպիսի դառն ու վիրաւորիչ խօսք մը բերնէս հանած չըլլալով, որովհետեւ ինչուան հիմա ըսածներուս ամէնը սէր ու անուշութիւն եղան քեզի, ամէնը հայրական զթով ու բարեկամական սիրով սկսաւ ու վերջացաւ, հիմա տարակոյս մը կառնէ քեզի հոս տեղը, որ չըլլայ թէ աս անգամուս լեզուս սրտիս բնական շարժումներուն հակառակ՝ սովորական կարգէն դուրս ելեր է այնպիսի խօսք մը տուն տալու՝ որ Աստուած և մարդու մը խաչեալ սրտին արժանի վայել խօսք չըլլայ : Վասն զի անոնց ամէնը զրեթէ սէր ու ողորմութիւն ըլլալով՝ միայն յոյս ու ներումն կը խոստանային, ու ասիկայ անոնց ներհակը յուսահատութիւն, դատապարտութիւն ու յաւիտենական մահ կը սպառնայ՝ ալ իրեն երեսը ուրիշ անգամ մըն ալ տեսնալու :

զինքը մեղքով կորսնցընելէն ետքը նորէն
 գտնալու՝ յոյսը վստահութիւնը բողոքովին
 զլանալով : Ասոր համար ահա հիմա մէկ
 սրտցաւով կըսկսիս ասանկ մը գանգտել
 ինծի ըսելով՝ տէր ինչ խօսքեր են ասոնք
 չըսուած չըսուած քենէ ուրիշ ժամանակ ,
 որ հիմա կը զուրցես մեր երեսին գէմ ու
 լեզի ցաւով խոցով մեր սիրտը կը ճնշես
 կը ճմլես . ո՞ր են ան փափուկ , սիրալիր
 ու յուսացուցիչ սրտառ ուչ խօսքերդ խան-
 դազատանքներդ , որ ուրիշ անգամներուն
 կը լսեցընէիր , ուրախութենով խնտումով
 մեր ներսը կը թաթղէիր կընկղմէիր , ա-
 մէն ցաւերնիս բարեխառնելով , տրամու-
 թիւննիս մոռցընել տալով : Պիտոր փըն-
 տուէք զիս , բայց հազար ափսոս , բիւրե-
 գուկ , որ չգտնաք պիտի , ու նոյն դժբաղ-
 դութեամբ մեռնիք ձեր մեղքերուն մէջ .
 « Խնորիցէք զիս և ոչ գտանիցէք , և ՚ի
 մեզս ձեր մեռանիցիք » : Ի՞նչ լեզի տըրտ-
 մալի խօսք , որ ամէն յոյսը , որդիական
 վստահութիւնը մէկանց մեր ձեռքէն կը-
 խլէ կառնէ , ու մեզի վերջին խեղճու-
 թեան ու անել անդունդի մը մէջ յուսա-
 հատարար ընկղմած կը թողու :

Արդեօք քու աստուածային անհուն ա-
 մենամեծ ողորմութեանդ զթութեան սի-
 րոյդ ըսեմ չհատնելու չցամբելու ազդիւր-
 ները հատան ցամբեցան , ան վազուկ գե-

տերը կեցան, ան խորունկ անյատակ ծովերը չորցան լմնցան, որոնց Գաւթը քուկին ողորմութեանդ նկարագրելով նըմանցուցեր էր: Իրաւցընէ, ով տէր իմ, աս հիմա խօսուածքդ մէկ բուխսիրտ հօր մը ձայնը չէ, որ կորսուած դաւակը փնտրուելու ելեր է, ինչպէս որ մենք գիտէինք ըզքեզ. ասիկայ հոգացող բարի հովիւի մը կանչելները չեն, որ մոլորած ոչխարին ետեէն կը թողու, ինտոր որ մենք ճանչցեր էինք զքեզ. ասիկայ ան փախուկ նախանձաւոր փեսայի երգերը չեն՝ որ պարտէզին դուռը ձայն կու տայ իր սիրուն հարսին ետեէն, ինչպէս որ մենք նմանցուցեր էինք զքեզ: Ասիկայ մէկ անդութ բարկացած սրգողած արդար դատաւորի մը վճիռն է՝ որ իր արդարութեանը ատեանը ելած կրակ կտրած երեսով, ծուռ դաժան դէմքով մը կորստայ կը գտայ, կայծակ կը թասիէ, վճիռ կու տայ, մահապարտութեան դատակնիքը կը կտրէ. որ ամէն դութը աղիքէն վերցուցեր է. որ ողորմիլ ինչ է՝ չիլներ, բոլորովին մոռցեր է, թողութեան հաշտութեան խօսքը կը տրեր վերջացուցեր է. որ մեղքին հետ դմեզաւորն ալ բոլորովին փճացընելու հետ է. « Ի մեղս ձեր մեռանիցիք »: Ով տէր, դուն որ աղեկաւոր հայր մըն էիր՝ որ միշտ ձեռքդ բացած կը սպասէիր տարիներով

կորսուած անառակիդ դարձին քեզի, ա-
սանկ վերջապէս անոր ուղղութենէն ըզ-
դաստանալէն յոյսդ կտրելով հայրենի
երեսէդ լիք կը ձցես կը թողուս, յոգնած
ձեռքերդ կը դոցես, չես բանար իրեն գիր-
կըդ, համբոյր մը չես խտար, խնտում ե-
րեսդ չես ցուցններ, չես ընդունիր տունդ,
հարկինք մը չես հաներ անոր, զենլի մը
չես մորթեր, չես ուրախանար անոր գիւ-
տին վրայ, կը թողուս որ իր սնանկու-
թեան խեղճութեան մէջ սովալլու՞կ մեռ-
նի, իր յուսահատութեան անդդջութեան
անառակութեանը մէջ յաւիտենական
դատապարտուի, ու առանց քեզի տես-
նալու դանալու՝ առանց մէյմըն ալ անուշ
հօրդ երեսը տեսնալու, համբոյր մը առ-
նելու մեռնի. «Ն մեղս ձեր մեռանիցիք» :

Տէր, դուն որ հովիւ բարի մըն էիր, որ
իննատներինը թող տուած՝ մէկ հատին
գիւտին ետեէն ելար, անասլատները ըն-
կար, վաղեցիր, տեղ մը ծակ մը չթողու-
ցիր որ չփնտրուես դանիկայ, երբ աշխա-
տած ոտքերդ յոգնեցան, ողորմուկ ձայնդ
հասուցիր, կանչելներդ կրկնեցիր, ող-
բով կոծով լեռները ձորերը հնչեցուցիր,
հիմա ալ յուսահատած անոր դանուելէն՝
չես սպասեր անոր դառնալուն, անոր խեղ-
ճութեանը խու՞կ կրլլաս անկամ կը դոցես,
սիրտդ կը քարացընես, կուրծքին հեան-

քը սրտին գողգողանքը չես ինջեցրներ ,
 փայփայանքով բոլոր մարմինը չես հան-
 դրստացրներ , չես գգուեր , չես գրկեր ,
 ուսգ չես դներ , նորէն փարախոգ դարձը-
 նելով դանիկայ՝ ոչխարներուդ մէջ չես
 խառներ , աստուածային վարդապետու-
 թիւններուդ պարարտ կանանչներուն մէջ ,
 սուրբ խորհուրդներուն գովացուցիչ աղ-
 բխրներուն քով չես ճարակեր չես արա-
 ծեր , կը թողուս որ երթայ մեզքին սխալ
 ծուռ քարոտ փշոտ ճամբաները , փոսէ
 փոս գլտորելով չելլալու անդունդի մը մէջ
 կտրսուի մնայ . « Ե մեզս ձեր մեռանիցիք » :
 Տէր , դուն որ համբերող երկայնամիտ
 պարտիզպան մըն էիր՝ որ տարիներով չոր-
 ցած անպիտան թղենիիդ պտուղ բերելուն
 սպասեցիր , տարւոյն ամէն ժամանակը
 խնամքդ երբէք պակաս չըրիր անկէ , դո-
 ւրաւոր հիւթալից սննդարար ջրերուն հետ
 մէկտեղ ճակտիդ քրտինքն ալ առողրելով
 խառնեցիր տուիր անոր , ու անոր սխալ
 մը վրան չցուցրներու համար՝ այդուոյն տէ-
 րը քանի որ կտրելու խօսքը կառաջար-
 կէր , դուն ամէն անդամուն անոր խօսքին
 առջը սքառ քաշելով յանցանքը աւելի
 խնամքին պակսութեանը քան թէ անոր
 ծուլութեանը անպտղութեանը տալով ,
 տապարը կը ծածկէիր , կրակը կը մարէիր ,
 ասանկ ամէն յոյսերուն հակառակ սպա-

տելէն վերջը անոր կանանչնարուն, ծա-
ղիկ բանարուն, պտուղ բերելուն, հիմա
վերջապէս տասպարի խօսք կրնես, կարե-
լու վճիռը կու տաս, անոր այրելուն տեղը
կը պատրաստես, արմատէն կը խլես կը
հանես՝ դուրս կրնես պարտէղէդ, ուր
ձեռքովդ տնկեր էիր, կրահը կը նետես զա-
նիկայ՝ որ առաջուրնէ այդիդ դարդ ըլլալու
համար տնկուեր էր. « Ի մեզս ձեր մեռա-
նիցիք » : Ո՛հ հիմակու աս խօսքը որչափ
տարբեր են ան խօսքերէն՝ որ պահ մը ա-
ռաջ դուրցեր էիր : Առաջ ըսիր՝ ինձի ե-
կողը դուրս չեմ՝ ըներ, « Որ դայ աս իս,
ոչ հանից արտաքս », ու թէ մեղաւորին
մահը չեմ ուղեր, հապա անոր դառնալն
ու կեալը, « Ոչ կամիմ դմահ մեղաւորին,
այլ զդառնալ նորա՝ ի չար ձանապարհէն
և դկեալն » . Հիմա կը դուրցես՝ պիտոր
փնտրուէք դիս, բայց չգտնաք պիտի, որ
մեռնիք ձեր մեղքերնուդ մէջ. « Խնդրիցէք
դիս և ոչ գտանիցէք, և ի մեզս ձեր մե-
ռանիցիք » :

Ո՛վ որպիսի սիրտբանուկ կարուկ խօսք՝
որ մէկէն այսքան լեղի տրտմալի մտած-
մունքներ մեր մտքին մէջ կարթնցընէ,
ասանկ խորունկ վէրքեր սայրասուր խո-
ցեր կը բանայ սրտերնուս վրան : Իրա-
տէր, ուրիշ շատ խօսքեր պահ պահ ցա-
ւած սրտով մը խօսեցար դու մեզի, բայց

այնչափ չբանեցան մեր սիրտը . վասն զի
անոնք միայն ժամանակաւոր անցաւոր
խեղճութիւններ կը սալաւնային , վերջա-
պէս օր մը երեսիդ լոյսը տեսնալու , մէկ
ուրիշ անդամ նորէն այցելութենովդ ըզ-
քեզ գտնալու յոյսը խոստանալով մեզի .
բայց ահա առ խօսքը մեր խեղճութեանը
մէջ , ամէն լոյսէն մխիթարութենէն ան-
մատն դուրկ կը թողու . վասն զի ալ ինչ
սասափկ ցաւ՝ ալ դքեզ չտեսնալ՝ որ մեր
սիրալիր հայրն ես , ալ դքեզ մէյմըն ալ
չգտնալ՝ որ մեր բարի հովիւն ես , ալ չմիա-
նալ քեզի հետ՝ որ մեր հոգւոյն մի միայն
կաթողին փափուկ փեսան ես , ալ դքեզ
չկրնալ սիրել՝ որ մեր ստեղծող տէրն ես .
վերջապէս դքեզ երբէք չվայելել՝ որ մեր
մէկ հատիկ ուրախութիւնը , յախտենա-
կան փառքը , վերջին երանութիւնը , Աս-
տուած ամենայն և յամենայնի ես : Զուր-
ցէ ուրեմն , ով տէր իմ , արժանի համարէ
աս հեղու ալ մէկ երկու խօսք մըն ալ ը-
սելու , որ երկայն խօսակցութիւններէդ
դեռ չհանդարտածի պէս դքեզ ճանչնա-
լուս վրայով՝ կուզեմ աս նոր խօսուած-
քիդ վրայ սրտիդ զգացմունքը իմանալ ,
թէ ինչո՞ւ համար ինչ նկատմամբ խօսե-
ցար ասփեայ՝ որ սրտէդ բլխած է , ինչ
բերանդ կը խօսի ու ինչ միտք էին , կամ
թէ ինչ լեզուդ կը դուրցէ ու ինչ սիրտդ
կուզէ իմացընել մեզի :

Ահա իրաւքընէ անպատճառ չէ աս ա-
մէն մտածմունքներդ, յուզմունքներդ՝ որ
կընես. սպարապ չեն ատ տարակուսանք-
ներդ, կասկածներդ՝ որ առեր են քեզի.
Իրաւունք ունիս աս ալէտանջութիւննե-
րուդ այլայլութիւններուդ՝ որ կերեցընես
վրադ, չեն առանց պատճառի աս հիմա-
կու վախդ սրտագողդ մտմտուքդ՝ որ կը
յայտնես ինձի հոս տեղ: Քայց թող, ով
անզեղջ կոյր յամառ հողի, թող որ աս ան-
զամուս ալ ասանկ խօսիմ՝ հետդ, սրտիս
լեզուութիւնը ցաւը վէրքը բացէ՝ ի բաց
յայտնեմ՝ քեզի ասանկ խօսելուս մէջ.
Վասն զի ինչուան հիմա իմ ամէն հայրա-
կան բարեկամական պարտքերս վերջացը-
նելէն ետե, որ առջի անգամ աշխարհք
զալուս՝ քեզի նմանակից, մարմնակից ու
եղբայրակից ըլլալուս ցցուցի ու կատա-
րեցի, թէպէտ ե մէկ կերպով մը չկրցայ
դքեզ շահիլ, իմին դրօշակիս տակը ձգել,
մեզքէն ետ քաշելով, աշխարհէս փրցընե-
լով, հիմա ալ մէկ ուրիշ գիմակով մը, դա-
տաւորութեան պաշտօնը արդէն ձեռքս
առածի պէս, որ երկրորդ անգամ՝ աշ-
խարհք գալուս պիտի ՚ի գործ գնեմ, հի-
մակուրնէ ըսած ըլլամ՝ քեզ ան ետքի ըսե-
լիք խօսքս, տալու վերջին վճիռս, որ դու-
ցէ անոր սաստկութեամբը նետի խոցուա-
ծի պէս խորունկ ու կարեւիւր խոց մը տա-

լով սրտիդ՝ կարենամ վերջապէս ինձի վաստակիլ, որով և հոգիդ փրկել:

Աստի ահա ինչպէս մէկ վերջին ազգեցութիւնս դէպ'ի քեզի, 'ի սիրոյ շարժեալ, լսէ հիմա ինձմէ զանիկայ. « Խնդրիցէք զիս և ոչ դատանիցէք, և'ի մեզս ձեր մեռանիցիք »: Արսեմ քեզի աս խօսքը, ինչպէս մէկ իմաստուն դատաւոր մը՝ որ առաջուրնէ յանցանքին ետե՛ն զալու պատիժը սպառնալով, վախցընել կուզէ յանցաւորը, որ իր դէմը ելլալէն առաջ, ցուցընէ իր գործած պատուիրանազանցութեանը յանցանացը ու դեռ կէս ճամբան ըլլալուն ըրած շարագործութեանը համաձայն հատուցմունք վճարումն ընէ: Արսեմ ինչպէս մէկ վարպետ վիրաբուժ մը՝ որ հիւանդին վէրքը դեռ փատութիւն սարականութիւն չբռնած, անբժշկելի անբուժելի չեղած, կտրելու խօսքը կառաջարկէ, որպէս զի նախապահեստ դեղերը ուժ ունենան ու զգուշութեամբ մտադրութեամբ գործածուին: Արսեմ ինտոր որ մէկ հմուտ առաջնորդ մը՝ որ ճանապարհին ետքերը հանդիպելու վտանգներուն ու զահավէժ փոսերուն առաջուրնէ լուր տալով ազգելովը, առջի բերան անփորձ ճամբորդը կէս ճամբայէն ետ ետ կը դարձընէ ու անոր կեանքը կը խալըսէ: Աս պատճառաւ հիմակուց պէտք կըլլայ ինձի

ալ դոռալ պոռալ անկաճէդ վար ան վեր-
ջին կործանման յաւիտենական դատա-
պարտութեանդ զարհուրելի վճիռը . « Ի
մեղս ձեր մեռանիցիք », որուն շատ ատե-
նէ 'ի վեր կը վազես կերթաս , անթիւ ան-
համար մեղքերուն մէջ թապըլտըկած , ա-
մէն իժիր դժոխքին բերանը պտըտելով ,
միշտ իմին համբերութիւնս յողնեցուցած ,
բարութենովս զեղծուած , շնորհքներս չա-
րաչար բանեցուցած ու անզգամութիւն-
ներուդ համբանքին չափը լեցուցած անցու-
ցած . որպէս զի դուցէ աս ետքի ազդե-
ցութենէս , վերջապէս յամառութիւնդ
յաղթուելով , դադրիս անզամ մը ետ դառ-
նաս աս մեղաւոր կեանքէդ , ձգես ան զէշ-
տովորութիւններդ , անառակ ճամբաներդ
որուն մէջ յանդգնութենով յամառութե-
նով անզղջութենով կը յարատեւես ինչուան
այս օրս այսքան կոչմունքներուս ձայնին
խուլ , այսչափ շնորհքներուս լոյսին կոյր ,
աս եղանակ փայտաբաններէս յորդորանք-
ներէս անհամոզելի անզառնալի , որով
միանգամայն զիս ալ կը ստիպես յաւիտե-
նական կորսնցընելու վտանգին ու ալ
չզոտնալու պատիժին մէջ դքեղ թողլու :

« Խնդրիցէք զիս , և 'ի մեղս ձեր մեռա-
նիցիք » : Ասան զի իրաւցընէ դայ պիտի
անանկ ժամանակ մըն ալ , որ փնտրուես ,
ամէն դուները զարնելով կանչելով ինձի

Հարցընես, արցունքով ժտութենով ուզես,
 մէկ մխիթարիչ ձայնիս, մէկ անուշ նայ-
 ուածքիս սպասես, բայց պիտոր չգտնաս,
 բոլորովին երեսս դոցեմ պահուիմ ծած-
 կուիմ քեզմէ, հառաչանքներուդ խուլ ըլ-
 լամ, խեղճութիւններուդ աչք խփեմ, ցա-
 ւերուդ սիրտս քարացընեմ, ասանկ բոլո-
 րովին չճանչնամ մոռնամ քեզի, անտես
 անխնամ ձգեմ երեսի վրայ, մէկդի թո-
 դում. թողում ան ինծի սիրելի ըրած որ-
 դիս՝ որ խաչիս վրայ անհուն ցաւոց մէջ
 ծներ էի. թողում ան մոլորած ոչխարս՝
 որուն ետեէն շատ կանչեր, շատ փնտրուեր
 էի, դառնալուն շատ սպասեր էի. կը թո-
 դում որ ալ մէյմըն ալ չտեսած զիս մեռ-
 նի ու մեռնելով իր մեղքին մէջ անդեղջ
 դատապարտուի յախտնական դժոխքը,
 շատ անգամ արքայութիւնս հրաւիրելէն
 ետքը զանիկայ. որովհետեւ ան ատեն ալ
 ողորմութեանս ժամանակը ըմպաւ, ար-
 դարութեանս օրը ժամանակը եկեր հա-
 ւեր է, Առդգոթային դթութեան տեսա-
 րանը դոցուելով՝ Յովսափաթին վրէժ-
 խնդրութեան տեսարանը բացուեր է, դա-
 տաւորական խստութեան բարկութեանս
 օրն է. անանկ ատեն մը ինչպէս որ հայ-
 րութիւնս բոլորովին ուրացեր եմ, անանկ
 ալ քեզի դուրս հաներ եմ որդիութենէս.
 ուստի չէ թէ իբրև հայր մը կը հրաւիրեմ

արքայութեան տունս մտնելու , հապա
 ինչպէս դատաւոր մը կը հրամայեմ դժոխ-
 քին բանտը նետուելու . իմին խաչս՝ որուն
 վրայ քեզի համար մեռայ՝ ալ չէ թէ հաշ-
 տութեան աղեղն է , կայծակէ նետերովս
 լարած՝ յախտենական դատապարտու-
 թեան վճռին մահացու վէրքը սրտիդ տա-
 լու . ան թափած արունս չէ թէ սղորմու-
 թիւն ներումն կը մաղթեն երկինքը քեզի
 համար , հապա Աբելին արունին պէս
 վրէժխնդրութիւն կը բողոքեն երկրէ եր-
 կինքը քեզի դէմ . ուստի ալ մինայիր ինծի ,
 մի փնտրուեր զիս խաչին վրայ կամ վէր-
 քերուս մէջը , սուրբ հաղորդութեան խոր-
 հուրդին ներքե ինչպէս միջնորդ , բարե-
 խօս , աղաչաւոր մը Աստուծոյ առջին քե-
 զի համար , հապա ինչպէս յախտենական
 անդարձ դատապարտութիւն մը քեզի
 դէմ : Ասանկ ամէն միաւորութեան սիրոյ
 կապերը կտրած՝ որ քեզի նմանելովս ու
 նեցայ , ամէն բարեկամութեան հայրու-
 թեան հաղորդակցութիւններս փրցուցած՝
 որ մարդեղութեանս մէջ վրաս առի , բո-
 լորովին կը ծածկուիմ կը հեռանամ կը
 բաժնուիմ քեզմէ :

Ահա այսչափ լեզի մտամտութենքներ , բա-
 նուկ վէրքեր , մտածելու նիւթեր , տրրա-
 մելու պատճառներ կու տամ քեզի նոյն
 ըստածքին տակը . ու քանի որ հիմա պահ

պահ տրտում ցաւած վիրաւորուած սրբ-
տով մը նորէն կու գամ ըսելու ան խօսքը
քեզի. « Խնդրիցէք զիս և ոչ գտանիցէք »:

ՈՒՐԻՇ ԱՆԳԱՄ ՄԸՆ ԱԼ

ԶՐՅՈՒԱԾ, ՅԻՍՈՒՍԻՆ ԱՌ ՄԻՆԱԻՈՐ
ՀՈԳԻ

« Եկայք առ իս ամենայն վատուակեայք և բռն-
եաշորք, և ևս հանգուցից զձեզ » .

ՄԱՏ . ԺԱ . 29 :

Ահաւասիկ սիրելի որդեակ իմ, որ ինչ-
չուան հիմա ասանկ ներքին սրտիդ միայ-
նութեան առանձնութեան անապատը
քաշուած մտած, իմին հարազատ հնա-
զանդ աշկերտներուս պէս աշխարհքը ու
աշխարհիս բազմութիւնը թող տալով, ապաշ-
խարութեան ու մահացուցմունքի անա-
պատները փնտրուելով զիս, վերջապէս հա-
տար ինծի եկար գտար զիս հոս տեղը, ուր
քեզի ալ անոնց պէս նոյն երկնային կոչ-
մունքներով, սիրալիր անուշ յորդորանք-
ներովս կանչեր, ետևէս գալու հրաւիրեր
էի, ու երկան ատեն համբերութենով ու
սիրահատումով, պահ մը՝ զքեզ ընդունե-

լու պատրաստ ձևով մը ձեռքս բացած
 փնտրուելու ելլալով, պահ մը հայրական
 ձայնս սրտառուչ յորդորանքս անուշ հրա-
 փրմունքս զոնէ վերջին անգամին անկա-
 ճիդ հասցուցած ու անկէ ինչուան սիրտդ
 բանեցուցածի պէս կանկ առած, ինձի
 դարձիդ կըստասէի. բայց ահա հիմա տես-
 նալուս դքեղ աչքիս դիմացը ասանկ խո-
 նարհ զղջացեալ ցաւած սրտով մը ընկած
 առջիս, ոտքիս սլլուած, աս ցաւազին լա-
 լանքիդ ու ներքին հեծութիւններուդ ալ
 չկրնալով հայրական աղեկտուր սիրտս դի-
 մանալ, առջի հին ցաւերուս վրայ՝ որ բո-
 լոր մարդկային ազգին ընդհանուր խեղ-
 ճութեան համար ունեցեր էի, ուրիշ ա-
 ռանձին նոր ցաւ մըն ալ մասնաւորապէս
 քուկին հիմա աս խեղճ ողորմելի վիճա-
 կիդ վրայ կաւելնայ կը նորոզի սրտիս մէջ,
 տեսնալով դքեղ ատ ախտաւոր ասըս-
 տամբ մարմինի ու ասրականեալ աշխրբի
 մէկ շատ աւելորդ ու անտանելի հոգերուն
 բռններուն ծանրութեանց տակը ճմլած
 ճնշուած. տկար բնութեանդ նոր նոր ու
 սովորական մեղաց ստէպ վերանկումնե-
 րով ու անգուսպ կատաղի կիրքերուդ ան-
 տանելի բռնութեանը ծառայ ու գերի ե-
 դած, պէտք կըլլայ որ հիմա աս ցաւալի
 վիճակիդ մէջ քեզի դամ մօտենամ, ինչ-
 պէս տանն մը ան օտարական խեղճ Սա-

մարացիին, որ անանկ երկնկեկ բարբա-
 րական ճամբորդութեան մը բռնուելուն,
 արունկղակ աւաղակներուն ու անգութ
 թշնամիներուն ձեռքը ընկեր, զլխէն ին-
 չուան ոտքը խոցով ծակով լեցուն վէրք
 վէրքի վրայ, բոլոր արուն թարախի մէջ,
 միա մինակուկ օտարութեան մէջ, բաց
 տեղ լեռան զլուխը գետնի վրայ վռուած
 մնացեր էր, մերկ ծարաւ անօթի անմխի-
 թար անօգնական, տէր մը, նայող մը չու-
 նի քովը, շարժելու ելլալու կարողութիւն
 ճար չկայ խեղճին վրայ, ձայն մը, խօսք
 մը չէ մնացեր բերանը՝ մէկ կամացուկ մա-
 րած լուիկ մնջիկ հեծեծանքէն հառաչան-
 քէն կիսաբաց աչքէն ՚ի դատ. կենդա-
 նութեան իբր թէ հետքը շուքը կայծը մի-
 այն կը տեսնուի վրան, մէկ բարախին
 շուտ շուտ դարկուածով մը կուրծքի, մէկ
 շարունակ ետեէ ետե սրտի ելլալով իջնա-
 լովը՝ հազիւ թէ կարճ կէս շունչ մը պահ
 պահ կերենայ, անձէթ ճրագի պէս՝ ան ալ
 մարելու լմնալու վրայ, ամէնը ետքի հո-
 գեվարքին, մօտ ատենուան մեռնելիք մէյ-
 մէկ նշաններ :

Ահա անոր պէս աս եղանակ մէկ վեր-
 ջի աստիճան խեղճ ողորմելի անյոյս յու-
 սահատ վիճակին մէջը կը սեմ, տեսնալուս
 դանալուս դքեղ ալ, խեղճութեանդ չղի-
 մանալով, ցաւերուդ չբաւելով, պէտք կըլ-

լայ որ մէկէն գրաստիս գլուխը քեզի դար-
 ձուցած , շուտ մը ոտքս վար նետած՝ մօտ
 քեզի ցատքեմ իջնամ , գլխուդ վերերը հա-
 սած՝ քովդ դամ՝ մօտեննամ , ու մէկ ետքի
 աստիճան անսպատմելի ցաւ կսկիծ մը ա-
 ուջ ներսի դիս սրախս մէջը իմանալով
 ետքը դէպ ՚ի քեզի սրտէս զգացած , ներ-
 սէս բղխած զթով սիրով մը , դրսի գեղե-
 րուն օգնութիւններուն ձեռք դարնեմ
 ինչպէս ճարտար վիրաբուժ մը , շուտ մը
 փտութեան նախապահեստ զօրաւոր
 պահցու գինիներուն՝ սրբարար խորհուրդ-
 ներուս լուացմունքին ձեռքով ու անուշա-
 հատ մեղմացուցիչ խղերուն՝ շնորհքնե-
 րուս կըսեմ՝ օճմունքներով շիմունքներո-
 վը ու ալ մէկ շատ երկնաւոր օգնութիւն-
 ներուն նպաստներուն յարմար դիւրացու-
 ցիչ կապերու միջոցներով , փաթթելով
 կապելով պարտըկելով ան առաջուան մեղ-
 քերուն ու հիմա ետքի վերանկումներուդ
 տեղերը , ու նորէն առաջուան անմեղու-
 թեան վիճակիդ մէջ երեսին սլայծառ սլատ-
 կերքը ինչպէս թէ վերանորոգելով նորա-
 ստեղծելով քեզի , աստուածային նախախ-
 նամութեանս թեին վրայ հեծցուցած , ա-
 ոանց կրկին անգամ ցաւ մը կսկիծ մը ի-
 մացընելու քեզի , ձայն մը ճիչ մը հանել
 տալու , ինչպէս արդէն ողջութեան առող-
 ջութեան հաստատածի պէս , ուրախ ու

ցնծալից առնեմ բերեմ մտցընեմ դքեզ
 պատրաստական տեղ մը , պանդոկ մը ,
 ապաստան մը , ուր նորէն ալ գող մը գա-
 լու վտանդ վախ մը չըլլայ՝ բարեգործու-
 թիւններուդ գանձը թալլելու տանելու ,
 թչնամի մը անտէր անդէն գտնալով , վը-
 բադ քալէ յարձակի մեղքով մահացու վի-
 բաւորելու հողիդ :

Բայց ո՞ր է արդեօք աս քեզի հիմակու
 դուրցած խօսքը բրած տեղը պանդոկը ,
 ուր պիտի առաջնորդեմ , առջիդ ընկած
 առնեմ տանիմ դքեզ , իրաւցընէ ո՞ր կըլ-
 լայ . բայց եթէ իմին քովս , նոյն իսկ ես ,
 որովհետեւ ես եմ մէկ հատիկ ճանապարհ-
 հը , ճշմարտութիւնն ու կեանքը . « Ես եմ
 ճանապարհ և ճշմարտութիւն և կեանք » .
 որ առանց ինձի գտնալու երկնաւոր հօրս
 երեսը մէկը չկրնար գտնալ . « Ոչ որ գայ
 առ հայր , եթէ ոչ ինն » . որ ինձի եկողը
 ամենեին դուրս չեմ ըներ չեմ վաճառեր
 ինձմէ . « Որ գայ առ իս , ոչ հանից ար-
 տաքս » : Ես եմ կըսեմ՝ որ քուկին ստեղ-
 ծողդ տէրդ , առաջին վերջին մէկ հատիկ
 Աստուածդ եմ . ես՝ որ ամէն իժիւր քեզի
 պաշտպան կեցող , կունակ կայնող , պահա-
 պան վերակացու տէրդ եմ . ես՝ որ քեզի
 նայող ճանչցող , նախախնամող բարի բա-
 րեսիրտ հովիւդ . ես՝ որ քեզի ծնող սնու-
 ցիչ խնամող կառավարող ճշմարիտ հայ-

ըրդ . մէկ խօսք՝ ես եմ որ բեղի յաւիտե-
նական կեանքին ճամբան ցուցընող , աշ-
խարհէս երկինքը առաջնորդող , մեղքին
ղիշերէն շնորհաց առատօտը հասցընող ,
սատանային խարէութիւնը ստութիւնը ա-
ւետարանական լուսաւոր վարդապետու-
թենով ցրուող հալածող մէկ հատիկ Յի-
սուս փրկիչ վարդապետդ եմ :

Հապա վազէ քովս եկուր , մօտեցիր ին-
ծի , որ ետեւէդ ինչուան հիմա հեռուանց
կանչելէն ետքը , հիմա ալ մօտանց քովդ
կեցած մատուխ ցուցընելով դիս , նորէն
ինծի կը հրաւիրեմ . « Նկայք առ իս ամե-
նայն վաստակեալք և բեռնատորք , և ես
հանդուցից դձեզ » : Ա՛վ դուն աշխարհիս ու
մարմինին մէկ շատ սիրամաշուք հողերուն
լուծին տակը արունքրափնքի մէջ յողնած
ու մեղանշական բաղձանքներուն բեռնե-
րովը ճմլած ճնշուած խեղճ հողի , ահա ին-
ծի եկուր մօտեցիր . « Նկայք առ իս » . որ
անդամ մը խաւըսեմ , ազատեմ , թեթեցը-
նեմ . բեղի սս անտանելի ծանրութիւննե-
րէն , ճակախդ քրտինքը սրբեմ առնեմ ,
յողնած թիկունքդ , ցաւած վիզդ անուշ
դդուանքով փայտայեմ , կտրծքիդ հեան-
քը ինջեցընեմ , սրախդ դողդողանքը հան-
դարտեցընեմ ու ամէն կողմանէ մխիթա-
րուած ափովս հանդէսեցընեմ . բեղի : Ն-
կուր ինծի . « Նկայք առ իս » ամէն վիշ-

տերուդ ցաւերուդ մէջ վտանգներուդ փոր-
 ձութիւններուդ ժամանակը ստեղծուած
 ներուն մխիթարութիւններէն երես դար-
 ձուցած, զիս կանչէ, ինծի դարձիր, բայց
 ինծի ամէն ցաւերդ վէրքերդ, իմին վրաս
 նետէ բոլոր մտմտութիւններուդ բեռները,
 յուսա անհուն ողորմութեանս, վստահ
 եղիր բարութեանս, յանձնուէ աստուա-
 ծային նախախնամութեանս, ու տես նայէ
 ինչպէս շուտ մը մխիթարուած կը հանդ-
 չիս ծփանքներէդ, ընտոր շուտով թեթե-
 ցած կը դառնաս. ալ նորէն մտմտալու
 պատճառ մը, քաշելիք ցաւ մը չես ունե-
 նար, մշուշը մութը ամէնը մէկանց ինքնա-
 հալած կը փախչին կերթան քեզմէ. վասն
 զի ինծմով ամէն ցաւը կը մեղմանայ, ամ-
 մէն վէրքը կը բժշկի, ամէն լեղինները ա-
 նուշ կը դառնայ, ամէն տրամութիւնները
 ուրախութեան կը փոխուի, ու ամէն բա-
 նը հինը նորը անցածն ու դալիքը կը յա-
 ջողի: «Նկայք առ իս» . ինծի եկուր, որ
 քեզի տալու բեռս, դնելու լուծս, չէ թէ
 մարմինին ու աշխարհին բեռին պէս ան-
 տանելի, անոնց լուծին պէս ցաւ տուող
 է, հասլա՜ «Լուծ իմ քաղցր է և բեռն
 իմ փորրոցի» . որ շատ պղտիկ ամենա-
 թեթեւ բեռ մը, անուշ սիրուն լուծ մըն է՝
 քուկին տանելու կարողութեանդ հետ չա-
 փուած. որ բուղիս սրտէ մը, բարերար ձեռ-

քով մը քեզի բարի ընելու համար ուսգ
 դրուած, պարանոցդ անցուցած է. որ ստէպ
 ստէպ խմին սիրուն փայփայանքովս, սրբ-
 տառուչ յորդորանքովս, նոյն իսկ տանե-
 լուդ ատեն քաշելուդ միջոցին, անուշու-
 թիւն ուրախութիւն կըզգացընէ կիմացը-
 նէ քեզի. չէ թէ միայն ճամբուդ ընկեր
 մասնակից լծակից ընելով զիս քեզի, հա-
 պա ամէն մէկ քայլիդ ոտք առնելուդ՝ օրի-
 նակ ընելով զիս առջնէդ, դորն որ արդէն
 ուսս առած, զլուխս ծռած, ներքեր մտած
 թեթև ոտքով կը քալեմ կերթամ, ամէն
 մէկ քալուածքիս հանգչած փայլածի պէս,
 միտքս հանդարտ, սիրտս ուրախ :

« Աւարտք յինէն զի հեղ եմ և խոնարհ
 սրտիւ, և զաջիք հանդիստ անձանց ձե-
 րոց » : Ահա ասիկայ խմին աւետարանա-
 կան հեղութեանս լուծը, ու ան աստուա-
 ծահաճոյ խոնարհութեանս բեռն է, որուն
 հեղինակը կատարիչը ես եմ, զիւտը հը-
 նարքը ինձմէ է, փորձը օրինակը խմին
 վրաս կը տեսնուի, պարծանքը զովասան-
 քը ինձմով կըլլայ, ու միտքարութիւնը
 անուշութիւնը ինձի հետ մէկտեղ կու գայ :
 Աւտի եկուր ինձի, սորվէ ինձմէն ասի-
 կայ, առ ընդունէ ձեռքէս, երկնցուր վիզդ
 սս աւետարանական հեղութեան լուծին,
 անուշութեամբ թշնամիներուդ սիրտը իբր
 թէ քեզի քաշելով, ներելով անոնց զրկա-

նայ անիրաւութեանը , անյիշաչարութեամբ օրհնութեամբ անոնց հայհոյանացը անխճանքին հալածանքին փոխարինելով , որ աւելի դիրքին ճամբով ու անուշ կերպով մը վերջապէս կը հարկադրէ զանոնք իրենք իրենց ամչնալու , լեզունին քաշելու , ցաւելու խղճալու վրադ , հաշտութեան խաղաղութեան խօսքով մօտենալու քեզի ու առջինէն աւելի սիրելի եղբօրօր պէս սիրով կապուած մնալու քեզի հետ : Տուր ուսդ , պատրաստէ կոնակդ անաստուածահաճոյ աւետարանական խոնարհութեան թեթեւ բեռին , դիտնալով քեզի մենձ մեղաւոր շատ պարտաւոր մը Աստուծոյ դիմացը , ճանչնալով զքեզ մեզքի հակամէտ դիրասահ տկար բնութեան մը անէր , ցաւելով տրամելով մեղքերուդ ու վերանկումներուդ վրայ , թէ և առանց ներքին խռովութեան յուսահատութեան մը , ողբալով լալով ցաւազին հեծութեամբ մը զԱստուած վշտացընելուդ , սրղողընելուդ , ու ապաշխարութեան հողիին խոնարհ կրթանքներովը ամէն պատիժէն արհամարհանքին դրկումին արժանի դատելով զքեզ երկընքին դիմացը , որ կարճ դիրքին ճամբով վերջապէս կը ստախպէ զԱստուած ողորմութենով վարուելու քեզի , առջի սէրը բարութիւնը նորէն արթնցընելու շարժելու վրադ , ու առաջուան պէս սիրելի որդի ընդունելու իրեն :

Ահա այսպէս թեթեւ է իմին տալու բեռս, անուշ է դնելու լուծս. « Զի լուծ իմ՝ քաղցր է, և բեռն իմ՝ փոքրոցի » . որ հեղութեան խոնարհութեան ճամբով իմին վրաս փորձով կը սորվեցընեմ. « Ուսարուք յինէն » . որ անանկ ուրախութիւն, խաղաղութիւն հանդարտութիւն կը բերէ կաւետէ քեզի. « Եւ գաջիք հանդիստ անձանց ձերոց » : Հապա եկուր ինձի. « Եկայք առ իս » , առ իմին ձեռքէս աս լուծը աս բեռը, մի թօթուեր անլիկայ վզէդ անհամբերութեամբ, մի նետեր վրայէդ հպարտութենով . որովհետեւ ես եմ ասիկայ քեզի տուողը, քեզի դնողը: Լսէ հիմա առաջուան աս անուշ հայրական կոչմունքներս քեզի, ընդունէ աս առջուան հրաւիրմունքներս . որ աստ և այժմ աշխարհիս վրայ տասնապատիկը հարիւրապատիկը տալէն ետքը՝ « Հարիւրապատիկ առցէ » , անդին ալ յախտենական արքայութիւնը կը խոստանան. « Եւ դիւանս յախտենականս ժառանգեսցէ » . որ երկրորդ անգամ աւելի անուշ կոչմունքի մըն ալ կը սրատրատէ քեզի. « Եկայք օրհնեալք հօր իմոյ » . վերջին սիրալիր հրաւիրմունքիս ընդունելութեանը արժանի կընէ. « Մուտ յուրախութիւն տեսուն քո » որ օր մը կըրնաս լսել ինձմէ, ու պիտի լսես՝ թէ որ հիմա աս անուշ լուծին տակը, աս փոքրո-

դի բեռին ներքև հեղ ու խոնարհ ըլլալը
ինձմէ սորվելով՝ ընդունիս անկաճ տաս
աս յորդորական մխիթարիչ ճայնիս՝ որ
կըսէ քեզի այսօր . « Եկայք առ իս ամե-
նայն վատտակեալք և բեռնաւորք , և ես
հանդուցից դձեղ » :

ՀԱՌԱՉԱՉԱՅՆ ԽՕՍՈՒԱԾ ՄԸՆ ԱՂ

ՄԻՆԱՒՈՐ ՀՈԳԻՒՆ ԱՌ ՅԻՍՈՒՍ

« Տեր առաջի քո և արևնայն ցանկոտրիւն իմ ,
և հեծոտրիւն իմ 'ի քեւ ոչ ծածկեցաւ » .

ՍԱՂՄ . ԼԷ . 9 :

Ով աստուածային վարդապետ , որուն
ինչպէս աշկերտ մը ինչուան հիմա ոտքը
նստած լսելու արժանի եղեր եմ , թող տուր
որ աս ետքի անգամուս քանի մը՝ խօսք
խօսիմ ես ալ , անանկ ատեն մը որ ինչ-
պէս թէ երկան խօսակցութենէդ յոգնած
ու դեռ չհանդարտածի պէս սիրտդ , դքեղ
ինչչափ որ պէտք է նէ ճանչցընելուդ վը-
րայով , երկու խօսք մըն ալ ինձմէ կուղես
լսել ու ուզածիդ պէս պատասխան մը առ-
նելով , մխիթարուած երթալ : Բայց ահա
ես այսքան սիրալիր անուշ լեզուներուդ ,

ասչափ քարեկամական փափուկ խօսքերուդ՝ որ սրտիդ ներսէն ելան ինծի, ինչպէս պատասխան տամ, կամ ո՞ր լեզուով խօսիմ՝ որ քենէ լսուելու արժանի ըլլամ, զո՞հ ընելով զքեզ նոյն սիրուն սրտիդ տրամադրութեանը համաձայն սիրտ մը մատուցանելովս: Իրացընէ ուրիշ լեզուով չէ, բայց եթէ արցունքի լեզուով, աչքս լեզուի տեղ ու սիրտս բերնի տեղ բանեցընելով խօսելուս մէջը, աչքս արցունքով ու սիրտս սիրով, աչքիս արցունքովը իմացընելով որ ատանկ զեղեցիկ, անուշ, սիրալիք, զորովալից ու առատածեռն սիրտ մը ինտոր որ կրցայ ճանչնալ, ինչպէս ինչուան հիմա չզիտցայ չճանչցայ, չսիրեցի չպատուեցի. ու սրտիս սիրովը իմացընելով՝ որ ընտոր հիմա կըսիրեմ, և ասկից ետե սիրելու որոշեր եմ ու կուզեմ միշտ ամենէն աւելի մի միայն սիրել. անոր սիրոյն համար ամէն սիրելիներէս հրաժարելով, ամէն ցաւին տանելով, ամէն վիշտը յօժարակամ յանձն առնելով, ասպրելով մեռնելով նոյն սիրոյն ամբողջական հանապազորդական զո՞հ մը: Ահա ասոնց ամէնը հիմա աս նոր լեզուիս խօսակցութիւններն են քեզի՝ ներքին հաւաչանքներուս ու անմուռնչ հեծութիւններուս թարգման, սրտիս խորունկէն դէպի քեզի ելած հասած, որոնք դուն որ սըր-

տերուն քննող ու տեսող ես՝ լաւ կիմանաս
կը լսես, որուն սլատկերքը առջևդ քա-
չուած՝ աչքիդ դիմաց կը կենայ:

«Տէր առաջի քո է ամենայն ցանկու-
թիւն իմ, և հեծութիւն իմ՝ ի քէն ոչ ծած-
կեցաւ»: Բայց ես որ ինչուան հիմա Մաղ-
դաղենացիի պէս միմտակութենով լռութե-
նով ոտքդ նստած լսեցի քեզի, առանկ ալ
այսօր արցունքովս թրջելով ան ոտքը ներ-
քին հեծութիւններովս բաւական կիմացը-
նեմ քեզի ամէն ցանկութիւնս խնդիրքս՝
որոնց հաւատարմութենով ու յարատեու-
թենով դքեղ սիրելուն մէջը կարօտութիւն
ունիմ ու չեմ դատուիր ոտքէդ, ինչուան
որ Մաղդաղենացիին պէս չըլտեմ ան ետ-
քի դուարթացուցիչ մխիթարական ձայնդ
բուզիս սրտէդ ներսէն բզլսած՝ թողուցի
մեղքերդ, ալ մի մտածեմ, դնա հանդարտ
եզիր: «Թողեալ լիցին քեզ մեղք քո, երթ
'ի խաղաղութիւն»: Ուստի, ով սիրալիր
Յիսուս վարդապետ, լսեցուր ինձի անգամ
մը առ մէկ հատիկ ետքի ձայնդ, որով ես
ալ մխիթարուած թեթեցած ելլեմ դիմա-
ցէդ, որ ինչուան հիմա տրտում ցաւած
սրտովս բռնուած առջիդ՝ նոյն մխիթա-
րական անուշ ձայնիդ կը սպասեմ, դորն
որ անտարակոյս կը յուսամ՝ ես լսելու դո-
րովադութ սրտէդ՝ որ այսպիսի գեղեցիկ
սիրոյ լեզուներ բերանդ դրաւ. անանկ որ՝

ներքին խօսուածներուդ սիրոյ նետերէն
 սրտիս վրայ ետե՛ կտես ուտելով, ցա-
 տու չղիմանալով, ան սառ ու քար կըտ-
 րած սիրտս զղջման արցունքի փոխելով՝
 ահա սղբիւրօրէն կը կաթեցընեմ առջիկ,
 ինչուան որ մեղքերու թողութենովը ա-
 սլահոված՝ լսեմ քենէ անդամ մը նոյն խա-
 ղաղութեան հաշտութեան բարեկամու-
 թեան ետքի հրաժարական ողջոյնը:

ԵՏՔԻ ԶՐՅՈՒՄԾ ՄԸՆ ԱԼ

ՄԵՆԱՒՈՐ ՀՈԳԻԷՆ ԱՌ ՍԻՖՏ ՅԵՍՈՒՍԻ

« Տար ինձ գսիրտ քո » .

Տէր իմ, ահա կը լսեմ որ շատ անգամ
 կըսես ու կը կրկնես ինձի աս խօսքը . « Ար-
 դեակ տուր ինձ գսիրտ քո » . ու քանի որ
 կուշանամ տալու, կը դանդախս, կը սըրտ-
 միս, սուղ կը բռնես ու միշտ ժառութեամբ
 չես դադրիր խնդրելէն դանիկայ: Բայց ար-
 դեօք ինչ յուսալիք կըրնաս ունենալ իմին
 մեղաւոր սրտէս . դուցէ անիկայ կրնայ մի
 գոհ ընել դքեղ, միթէ այսքան աշխատանք-
 ներուզ, սիրահատումներուդ կարծէ՞ մի
 անիկայ . իրաւցընէ՛ չէ թէ քեզի, հասցա

ինծի կէյնայ ըսել՝ Տէր « տուր ինձ զսիրտ
քո » : Իմին ամէն յուսալիքս օգուտս ա-
մէն ժամանակ կը պարտաւորեն ինծի աս
աղաչանքը ընելու քեզի . վասն զի ահա
իմին ամէն երջանկութիւնս հարստու-
թիւնս անոր վրան կեցեր է , անով ամէն
բաղձանքս լրում կառնէ , անոր հետ կա-
պած է յաւիտենական խնտումս ու ամէն
բանս : Ուստի , ով տէր , պարզեւէ շնորհէ
ինծի ան սիրտդ՝ որ աստուածային սիրոյն
վառուն հնոց մըն է , որ ողորմութեան
յորդաբուղիս աղբիւր ու դոհի մշտատե սե-
ղան մըն է , որուն վրայ արեամբ թաթախե-
լով՝ սիրոյդ կրակներով կայրիս . կուղեմ
ան սիրտդ՝ որուն մէջ չմնաց կաթիլ մը ա-
րուն , ամէնը իմին փրկութեանս համար
թափեցիր , սիրոյդ զիւտն էի՝ որ ինծի
համար խաչին վրայ մեռնիլը մտածել տը-
ւաւ քեզի :

Տէր իմ , քու սիրտդ հօր մը սիրտ է , որ
երսունիրեք տարի աշխրբիս մէջ ինծի
փնտրուելու ելար ետեւէս վաղեցիր . քու
սիրտդ աղեկատուր մօր մը սիրտ է , որ լե-
զի երկունքի ցաւերով ծնար զիս խաչին
վրայ . որ նախանձաւոր փեսայի սիրտ մըն
է՝ որ խորհրդաւոր պարտէզը ընջած ա-
նուշ լեզուներ թափեցիր ինծի՝ ի դէմս ա-
ռակաւոր սիրելի հարսիդ . որ բարեկամի
սիրտ մըն է , բայց ճշմարիտ բարեկամի՝ որ

զիւցաղնական առատաձեռնութենով մը
 կեանքդ խմին վրաս դրիր . որ բարի հովիւի
 սիրտ մըն է՝ որ անանկ սրտամաշ հոգով
 կորսուած ոչխարիդ ետեէն անապատները
 փնտրուելու ելար ու գանալուդ մէկէն ու
 սիւ վրայ առած ուրախութենով փարախդ
 դարձուցիր : Տէր , տուր ինծի ան սիրտդ՝
 որ լուսաճաճանչ արե մըն է , առանց ա-
 նոր տրամութեան մէջը կը մնամ . որ շնոր-
 հաց առատութեան ծով մըն է , առանց
 որոյ միշտ ծարուած սոված կը մեռնիմ . որ
 թագաւորական զանձ մըն է , առանց ա-
 նոր մերկ աղքատ կը մնամ . որ ամէն ա-
 ռաքինութեանց զրախտ մըն է՝ որուն ա-
 նուշ հոտերով կըզմայլիմ . կը զուարճա-
 նամ ու ամէնէն աւելի կը սորվիմ անկէց
 հեղութիւնը , խոնարհութիւնը . որ աղաւ-
 նիւ բոյն մըն է , ուր տեղ կառանձնանամ
 աշխրջիս ու կիրքերուս վրդովմունքէն , ու
 անկէց կը սորվիմ լռութիւնը խաղաղու-
 թիւնը . որ առակաւոր հարսին մահիճն է ,
 վարդերով ծաղիկներով ցանուած , որուն
 մէջ մտնալով կը հանգչիմ սրտիս ծփան-
 քէն ու անկից կը սորվիմ Աստուծոյ կամ-
 քին համաձայնութիւնը աստուածսիրու-
 թիւնը : Կուզեմ ան սիրտդ՝ որով սիրեմ
 զԱստուած , ինչպէս որ դուն սիրեցիր . սի-
 րեմ ընկերներս՝ ինչ եղանակ որ դուն սի-
 րեցիր , ներեմ թշնամիներուս՝ ինտոր որ

դուն ներեցիր, լամ մեղքերուս վրայ՝ ինչ-
չափ որ դուն լացիր, համբերեմ նեղութիւն
ներուս՝ ինչպէս որ դուն համբերեցիր, կու
ղեմ ան սիրտդ որ մեղաւորներուն յոյս ու
ապաստան է, որուն մէկն ալ ես եմ, ար-
քայութեան չեմ բաղձար, հապաքու սը-
տիդ, ինչու որ՝ քու սիրտդ քեզի սիրող
ներուն անուշ արքայութիւն մըն է:

Ո՛վ սիրտ, որադքատութիւնը հարստու-
թիւն, մահը կեանք մը կընես ինձի, որ ա-
մէն ցաւս մոռցընել կուտաս, քեզմէ դուրս
եղածներուն ամէնը լեղիութիւն կերեցը-
նես: Ահա մօտիկ դալով քեզի, կողիդ վեր-
քին ծակէն աչքս դրած կը տեսնամ սիրտդ
վիրաւորած, տարուկ արեան աղբիւրի
մէջ թաթաղուն, բոցերով ներսէն դըր-
սէն պատած, բոլորուած փշէ սլասկով մը
ու խաչ մը տնկած վրան, բոլորը խորհըր-
դարան մը քուկին աստուածային գաղտ-
նիքներուդ: Ահա աս սիրտս կուղեմ, ա-
սոր կը հառաչեմ, ասոր ախ կը քաշեմ,
միայն անոր մօտենալը, մինակ դանփկաց
տեսնալը, անոր ձեռքս դպցընելը բաւա-
կան չեմ համարեր, հապա կուղեմ որ
բռնեմ ձեռքս առնեմ, դրկիս վրայ բեր-
նիս մօտ սրտիս մէջ դնեմ ու խմինս ընեմ,
որ ատեն իրաւցընէ ճշմարտապէս երա-
նելի կըլլամ: Չիտեմ որ դուն չես գլանար
աս խնդիրքս, պատրաստ ես տալու ինձի

դանիկայ . բայց անոր փոխարէնը խմին սիրտս կուզես՝ որ սրտիդ բոլորովին ան նման ըլլալով , քուկինիդ նմանցընես . ա սոր դո՛հ եմ ես ալ : Մնոր համար ահա հի մակուրնէ աս մեղատոր անմաքուր խեղճ ողորմելի սիրտս ելած իր տեղէն , կը հա նեմ կուտամ . քեզի՛ ըսելով , ահա ան սիր տը՝ որուն այդչափ կը փափաքիս . բայց ո՛ւր է , տուր ինծի անոր տեղը . քու սիրտդ . որովհետև ես առանց սրտի չեմ կրնար կենալ , ինչպէս որ դուն ալ . ուստի դուն մի գազրիր ըսելէն ինծի « Որդեակ տուր ինձ զսիրտ քո » , ու ես չգազրիմ ըսելէն . քեզի՛ Տէր « տուր ինձ զսիրտ քո » . քու սիրտդ խմին սիրտս ըլլայ , խմին սիրտս քու սիրտդ : իմ սիրտս քու սրտիդ մէջ , քու կինդ խմինիս . կամ քուկին ու խմին սիրտս մէկ , երկու հոգի ու մէկ սիրտ :

Սհա ան առեն մէկ ուրիշ անգամ մըն ալ նորէն չեմ հարցըներ ես ինծի սիրտ հատումով ցատով մը . « Ա՛ր է զոր սիրէր անձն քո » սիրոյդ հաճութիւնը վայելումը , սրտիդ բերկրանքը անուշութիւնը , որով դո՛հ եղած մխիթարուած կըզմայլիս , հապա հանդարտ ու ուրախ սրտովս , ինչպէս թէ արքայութիւնը արդէն ես իմ ներսս դտած ձեռք բերած վայելածի պէս , սիրելւոյս զիրկը հանդչած դուարձանալովս , նոյն առակաւոր հարսին գէպ ՚ի իր սիրուն խոր

հըրդաւոր փեսային անուշ ու փափուկ եր-
 զը երգերգոցին հետ միատեղ կըսկսիմ եր-
 գել . « Միրելին իմ ինձ , և ես՛ի նմա » . ինչ-
 պէս սուրբ ու սրբուհիք երկինքը արքայ-
 ութեան մէջ զէմ՝ յանդիման տեսութեամբ
 իրենց անուշ յափշտակութեանը մէջ միշտ
 նոյնը կերդեն քեզի ու պիտի երդեն յա-
 փտեանս յափտենից :

ՅԱՆԿ ԳԼԽՈՅ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ա.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Գեղ ասեմ', արի	9
Բ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Մի երկնչիր հօս փոքրիկ	13
Գ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Մի' լար	19
Դ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Երթ 'ի խաղաղու թիւն . և եղիջիր ողջ 'ի տանջանաց քոց .	24
Ե.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Դու եկ զկնի իմ	30
Զ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Սիրէս զիս	34
Է.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Երանի քեզ	41
Ը.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Կու այժմ' ոչ գի տես , բայց աստ գիտասջիր	45
Թ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Այսչափ ժամանա կըս ընդ ձեզ եմ' , և ոչ ծանեար զիս .	50
Ժ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Բեր զձեռն քո և մխեա 'ի կողս իմ , և մի լինիր անհաւատ .	56
ԺԱ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Կամիմ' , սրբեաց	61
ԺԲ.	ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆ . Զինչ կամիս' թէ արարից քեզ	70
ՂԵՐՁԻՆ	ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ . Խնդրիցէք զիս և ոչ գտանիցէք և 'ի մեզս ձեր մեռանիցիք	76

